

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

HAMNPARKEN I NYKÖPING

- ett gestaltande arbete

Karolina Östberg
Examensarbete 30 hp
Institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2020

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala
Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna
Kurs: EX0860 Själständigt arbete i Landskapsarkitektur, A2E - landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala 30,0 hp
Nivå: Avancerad A2E
Kursansvarig institution: institutionen för stad och land
© 2020 Karolina Östberg, e-post: karolina.ostberg@gmail.com
Titel på svenska: Hamnparken i Nyköping – ett gestaltande arbete
Title in English: Hamnparken in Nyköping – a design work
Handledare: Lars Johansson, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Gudrun Rabenius, SLU, institutionen för stad och land
Biträdande examinator: Ulla Myhr, SLU, institutionen för stad och land
Omslagsbild: Av författaren
Övriga foton och illustrationer: Av författaren om inget annat anges. Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsman.
Originalformat: Liggande A3
Nyckelord: hamnpark, vatten, bad, identitet, kopplingar
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

FÖRORD OCH TACK

I mitt examensarbete ville jag ta tillfället i akt att arbeta med den gestaltande processen. Jag ville arbeta med ett verklighetsförankrat och realistiskt projekt nära min uppväxtort Trosa och en idé om ett samarbete med Nyköpings kommun växte därför fram tidigt. Att arbeta med större strukturer är något som lockat mig och då kommunen dessutom var positiv till att bevara så mycket grönyta som möjligt och knyta samman olika grönområden via denna park skapades bra förutsättningar för en park med stor potential och ett underlag för ett givande examensarbete.

Jag skulle vilja tacka min handledare Lars Johansson för hjälpsamma synpunkter under arbetet. Jag skulle vilja tacka Therese Lindgren och Maria Ljungblom och de andra på Nyköpings kommun. Tack också till Simon Haglund från Passalen i Göteborg. Till sist vill jag tacka min sambo Johan för hans stöd under arbetets gång.

Karolina Östberg
Trosa, juni 2020

SAMMANDRAG

Planering för industriomvandlingsprojekt och de grönytor som ofta finns i anslutning till dessa blir allt vanligare. Vill man få en unik och därmed mer uppskattad och hållbar plats efter omvandlingen är det av stor vikt att platsens identitet inte går förlorad, dels ur ett hållbarhetsperspektiv men också ur ett invånar- och besöksperspektiv.

Till grund för arbetet ligger området Kungshagen i Nyköping och mer specifikt den park som utgör områdets begränsning mot vattnet. Själva Kungshagen består till största delen av lätt industrimark. Det närliggande vattnet utgörs av Stadsfjärden, en Östersjövik, och längs stranden finns en del kvarvarande strukturer och historiska byggnader från tiden då Nyköping var en betydande hamnstad. Parken på cirka 15 ha har stor potential till utveckling och större användning än idag, bland annat fanns underlag för en badplats vilket undersöktes vidare under arbetet.

Parkens nära koppling till hamnen och vattnet gör att detta i stor utsträckning påverkar dess identitet. Syftet med arbetet var att undersöka hur just identitet, befintliga strukturer, betydelse och koppling till vatten kan förstärkas genom gestaltning och arbetet blev således en gestaltande process.

För arbetet användes i det inledande skedet en SWOT-analys och en av Lynch begrepp inspirerad platsanalys. Det togs även stöd i bland annat en tidigare medborgardialog, en referenspark och parkens historia.

Gestaltningen mynnade ut i form av förändringar såsom tillkomst av tydliga stråk och broar som binder samman Kungshagen med andra stadsdelar, en träkaj som förlängning på hamnområdet och ett bad i Stadsfjärden. Tanken var att de befintliga strukturerna i parken skulle vidareutvecklas och bindas samman till en tydlig park med större sammanhållning, både inom själva parken och i förhållande till närliggande områden. Stort fokus lades på att utveckla parkens befintliga strukturer, funktioner och aktiviteter. Gestaltningen skulle göra det möjligt att röra sig över Stadsfjärden och på så vis knyta samman Nyköping och hamnområdet med "Hamnparken" som nav.

SUMMARY

This project was conducted as a master thesis for the Master programme in Landscape architecture at the Swedish University of Agricultural Sciences, SLU. The project was made in collaboration with Nyköping municipality.

Introduction

Nyköping is a coastal city located in Södermanland county on the eastern seaboard of Sweden. The city and surrounding municipality had 56 000 residents in the 2018 census. It is situated at the estuary of two rivers, Nyköping river and Kila river where they join in the Stadsfjärden bay. Close to the bay lies Kungshagen, a 40-acre area mainly consisting of small industries and a 15-acre combined park-and green area along the waterfront. Kungshagen is up for development in the municipal master plan and efforts are made to keep the green areas free from exploitation.

Currently, the park houses a mini golf course, a playground, a dog park, a volleyball court, a skate park and an outdoor gym all located in the western part of the park as well as several open spaces stretching east. From the waterfront, a pier stretches out into the bay closing off a sizeable area of water for canoeing, used by the renowned Nyköping canoe club. Several older buildings with ties to the canoe club dominate the central area of the park. A popular bicycle path runs across the park in an east-west direction.

Aim

To investigate how identity, structures and connection to water could be enhanced through design, by means of creating a cohesive park with strong identity, quality and that promotes social life. As well as create a design that could work as a template for the continued development of Hamnparken in Kungshagen, Nyköping.

Fig. 1. Map over Nyköping. The most important names and places are marked out and an orange marking shows the place for this project (ground map from Nyköpings municipality 2020).

Method

A feasibility study was conducted to assess existing conditions. The study included a review of relevant literature as well as interviews with representatives of Nyköping municipality, previous results from a survey made by Nyköping municipality on the new master plan, a review of historic use of the park and a field study of another park (Jubileumsparken, Göteborg) and their take on similar challenges. In addition, a structured analysis of the park, including SWOT-analysis and a Lynch inspired analysis of the park was made.

The results of the feasibility study were used as a basis for exploratory sketching and design proposals, eventually leading up to the finalized design.

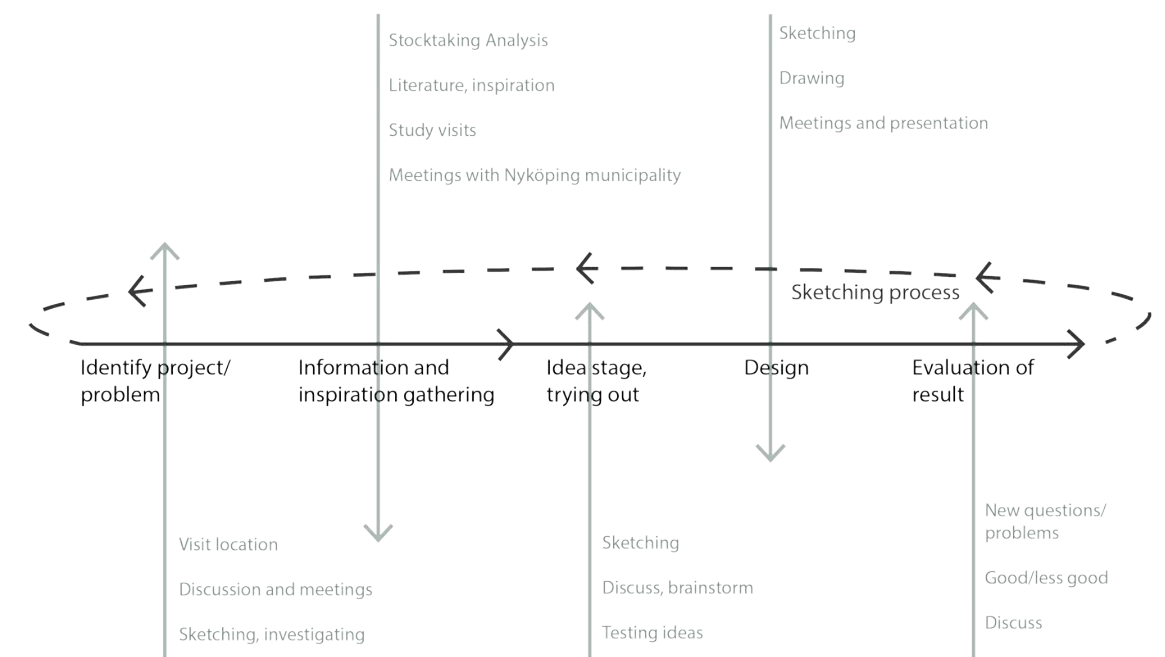

Fig. 2. Figure showing the process of the work.

Results

The feasibility study yielded four overriding goals applicable to the park as a whole.

- accessibility, connections and movement
- activities
- development in the area
- vegetation and ecology

These were then further divided into smaller milestones focused on identity of place, connections to water and inherent qualities. The idea was that the design would form a place where landscape mirrors history, present activity and the future. A smaller focus area was targeted for extra attention, but the overriding principles remained the same.

The proposed design can be seen in the adjacent map. Main points include a central path connecting outside areas in the north of Kungshagen to the pier by way of an improved “activity-area” with the pier in turn connecting to nearby Arnö on the south side of the bay by way of an added bridge. Located along the pier is a new bath and a harbour for small craft. There is also a walkable connection to Brandholmen in the East along the now enclosed basin for canoes. Other changes to the park include improved access to Krokodilkärret, a swamp on the east side of the park and improvements in visibility over the bay along the main thoroughfare.

Design principles

Through design enhance cohesion of existing elements, place and the connection with water.

The underlying idea was to make a park with high inherent quality, to stimulate movement, social life and activity with respect to past, present and future.

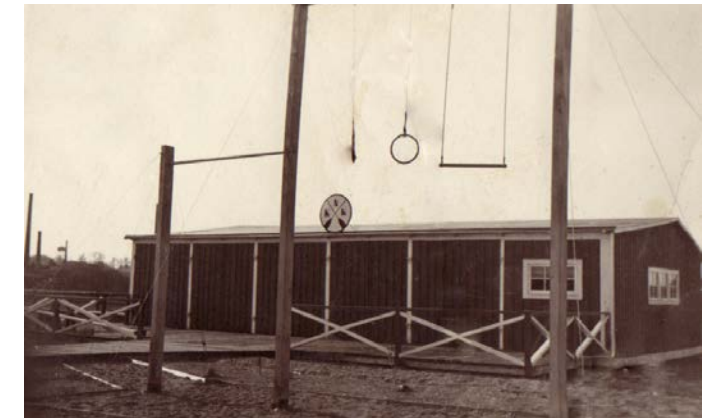

Fig. 4. Canoe club and the Bergkvist brothers training site, first half of 20th century (Nyköpings hembygdsförening, u.å.).

Fig. 3. The proposal of the new park Hamnparken. For original scale, se fig. 48.

Conclusion

The final design aimed to promote social life by way of communicating paths, accessible activity areas and connecting different parts of the city through bridges. Improvement of existent and inherent qualities were made in order to promote spontaneous activities and enhance the sense of identity, specifically to water and associated entities such as the harbour and a bath while at the same time doing it in a way that respected history. Historical ties were maintained in the choice of materials and the placement activities, such as the outdoor gym. The results respond well to the aims set out for the project.

Project strengths was the extent of the feasibility study and how this was carried along to the final design and the feasibility of the final design. Relative limitations were the streamlined design process, limited number of alternative designs and lack of outside connection.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	s. 8
Kvalitet, identitet, struktur och platsens betydelse	s. 8
Nyköping och området Kungshagen	s. 9
Problematisering	s. 9
Avgränsning	s. 10
Målgrupp	s. 10
Syfte och frågeställningar	s. 10
 METOD	s. 11
Förstudie och analys	s. 11
Gestaltning	s. 12
Processen	s. 12
 FÖRSTUDIE	s. 13
Nyköpings kommuns medborgardialog	s. 13
Vandring och möten med kommunen	s. 13
Stadspark	s. 13
Referensplats Jubileumsparken	s. 14
Inventering av parken	s. 15
Hamnparken idag	s. 16
Hamnparkens sammanhang	s. 17
Lynchinspirerad analys	s. 17
Analysplan	s. 18
SWOT-analyser	s. 19
Kungshagens historia	s. 20
Hamnparkens identitet	s. 21
Litteratur från Gehl	s. 21
Kallbad	s. 21
Lärdomar av förstudien som tas med till gestaltningen	s. 21

RESULTAT	s. 22
Program	s. 22
Gestaltningprocessen	s. 23
Gestaltningssidé	s. 25
Hamnparken gestaltungsförslag	s. 26
Hamnparken fokusområde	s. 27
Nya stråk - samband	s. 28
 DISKUSSION	s. 29
Identitet, struktur och vattenkoppling	s. 29
Kvalitet, aktivitet och social samvaro	s. 30
Hållbarhet	s. 30
Namnet Hamnparken	s. 31
Metoddiskussion	s. 31
Nya frågeställningar	s. 32
 SLUTORD	s. 32
 REFERENSER	
 BILAGOR	
Bilaga 1 - Inventering av parken, med foton	
Bilaga 2 - Hamnparken nya delar	

INTRODUKTION

Det finns alltid en risk att man ser stadsplanering och planering av grönområden som två skilda ting (Lövré, s. 49, 2003). Det finns därför ett värde i att från början se en helhet i stadsplaneringsfrågor och att planeringen av grönsystem ingår från start. Grönområden utgör i form av exploateringsbar mark en potentiell pengakälla men har utöver detta också ett värde i form av rekreationsyta och mervärde ur ett invånarperspektiv. Parker har också den funktionen att de är identitetsskapande för staden och de människor som bor i området (Lövré, s. 40). I och med pågående klimatförändringar med stigande havsvattennivå, stormar och kraftiga regn föreligger i många städer också ett ökat behov av buffertzoner för att möta dessa svängningar och grönområden fungerar på ett naturligt sätt som en effektiv buffertzon. Att vid stadsplanering göra om industriområden till bostadsområden blir allt vanligare, bland annat i och med stigande markpriser och bra läge på den mark som förr låg på avstånd från staden. Många platser planeras på liknande sätt enligt generella trender och att förankra identiteten innan exploatering kan vara av stor vikt för att kunna behålla de kvaliteter och den platsförankring som annars riskerar gå förlorad då nybyggnation är en tydlig riskfaktor för en plats identitet.

Kvalitet, identitet, struktur och platsens betydelse

Gehl har utvecklat tolv kriterier för kvalitet som han menar är de viktigaste kvaliteterna att beakta i staden i ögonhöjd (Gehl, 2010, s. 238). Dessa går i grova drag ut på att arbeta med säkerhet, säkerställa god komfort och bjuda in till aktivitet samt att förstärka goda förutsättningar (Gehl, 2010, s. 238). Säkerhetsaspekten går ut på skydd mot trafik och olyckor exempelvis genom skydd för fotgängare, skydd mot brott och våld exempelvis genom att ge möjligheter för en levande offentlig miljö dag som natt men också om skydd mot oönskade sinnesintryck såsom vind och regn (Gehl, 2010, s. 239). Att säkerställa en god komfort går ut på att ge möjligheter för att gå och röra sig exempelvis genom att arbeta med markmaterial och tillgänglighet, plats att stanna upp, möjligheter att sitta, att se exempelvis genom siktlinjer och belysning, möjlighet att lyssna och prata samt möjliggöra träning och lek både kväll och dag, sommar och vinter (Gehl, 2010, s. 239). Att arbeta med platsens goda förutsättningar handlar om design efter den mänskliga skalan, ge utrymme att uppskatta de positiva delarna

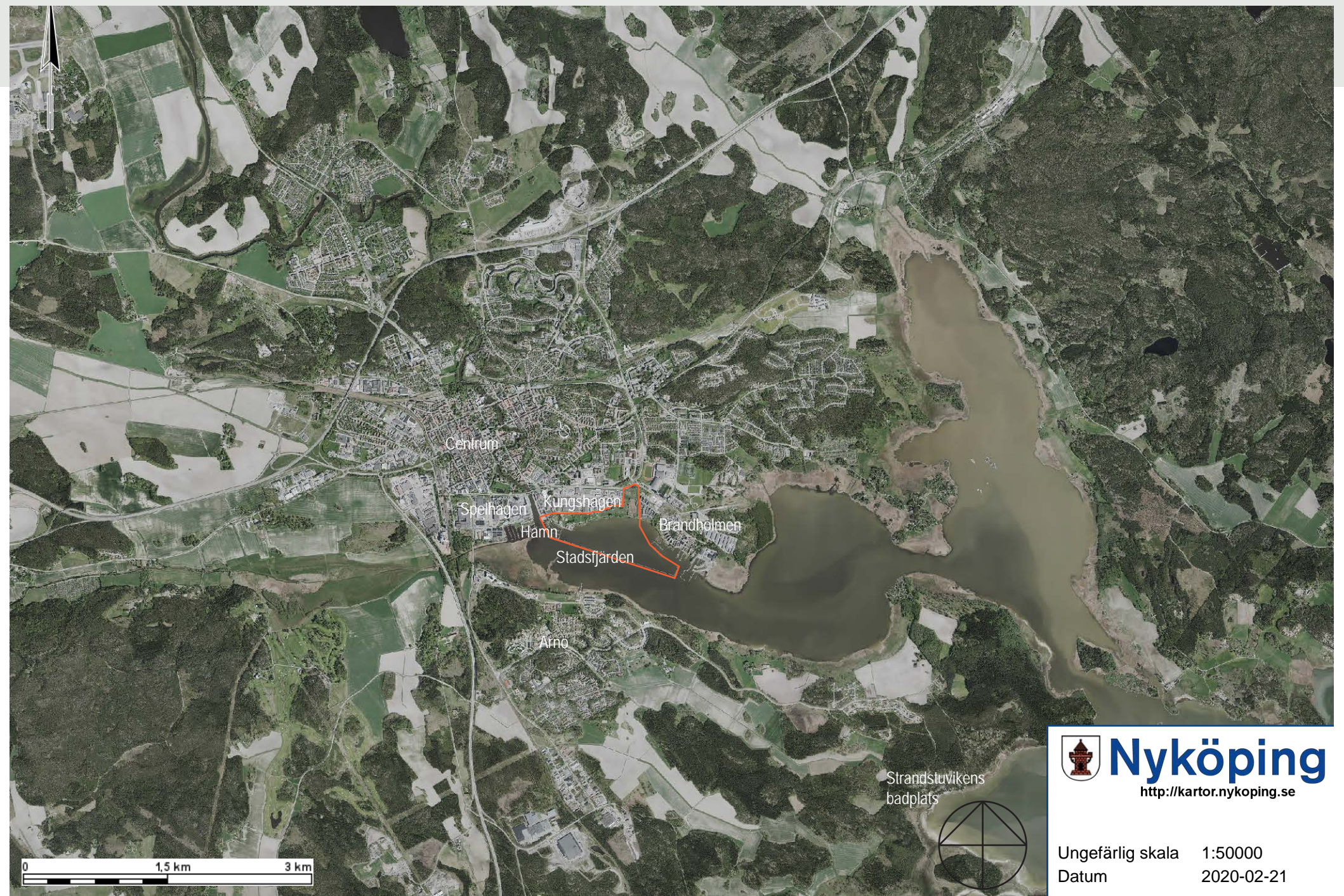

Fig. 5. Karta över Nyköping. Orange markering visar platsen för det här projektet. De närmsta stadsdelarna samt närmsta badplatsen är utmärkta (kartunderlag Nyköpings kommun 2020). För mer detaljerad karta se sid. 15.

av platsens klimat såsom sol/skugga samt att arbeta för positiva intryck och sensoriska upplevelser genom detaljer, material och växter (Gehl, 2010, s. 239).

Lynch menar att analysen av en miljö kan delas upp i tre delar; identitet, struktur och platsens betydelse eller dess mening, men framhåller också att det är viktigt att komma ihåg att dessa alltid förekommer tillsammans (Lynch, 1960, s. 8). Platsens identitet handlar om hur en definierbar plats skiljer sig från andra platser, och hur denna plats kan sägas vara en sammanhållen enhet (Lynch, 1960, s. 8). Med struktur menas det rumsliga förhållandet till den som observerar och andra enheter i närheten och med betydelse åsyftas för observatören

platsens praktiska, alternativt emotionella betydelse (Lynch, 1960, s. 8). Lynch framhåller dock att platsens betydelse, dess mening, till skillnad från struktur och identitet är svår att påverka fysiskt, samt att detta kanske inte ens är önskvärt utan hellre kan växa fram av sig själv (Lynch, 1960, s. 8).

Grönstruktur definierades i detta arbete som det icke bebyggda. Parker, naturmark och övriga naturområden samt alléer, trädtrader och gräsmattor med mera räknas som grönstruktur. Med park menas en sammanhängande mer eller mindre anlagd yta grönstruktur som är avsedd för rekreation, i detta arbete främst sett till mänsklig upplevelse.

Nyköping och området Kungshagen

Nyköping är residensstad i Södermanlands län och kommunen hade i slutet av 2018 ca 56 000 invånare (Nyköpings kommun, 2019a). Staden är belägen i en östersjövik, Stadsfjärden, vid mynningen av Nyköpingsån och Kilaån, något som historiskt har präglat staden som hamnstad. Staden har en stark identitet som stad vid vattnet och marknadsför sig även som detta¹, men för att nå badbart vatten behöver man i dagsläget åka en bit utanför staden. Närmsta badplats är Strandstuviken (se fig. 5) och dit är det lite drygt 8 km och det tar ca 15 minuter med bil, 30 minuter med cykel och 1 timme och 40 minuter att promenera från Kungshagen i centrala Nyköping. Nyköpings kommun har ett pågående projekt som startade våren 2019 med långsiktig utveckling av Stadsfjärden där det bland annat ingår att planera för ett kallbad (Nyköpings kommun, 2019b).

Platsen som låg till grund för det här arbetet ligger i stadsdelen Kungshagen i anslutning till hamnen och utgörs av ett kombinerat park- och grönområde (hädanefter refererat till som Hamnparken) och har en yta på cirka 15 hektar. Totalt har Kungshagen en yta på cirka 40 hektar. Kungshagens industrimark och historia påverkar platsens förutsättningar. Tidigare markanvändning, bland annat en tidigare soptipp² gör att marken behöver saneras vid ombyggnation samt inför bebyggelse. I Nyköpings fördjupade översiktsplan är Kungshagen (bortsett grönområdet) utpekad som utredningsområde för framtida bebyggelse i form av ett stadskvartersområde med bostäder, kontor, service och handel (Nyköping, 2013a, s. 20). Det mesta av Hamnparken är i nuvarande översiktsplan utpekad som park (Nyköping, 2013a, s. 20).

Idag omfattar Hamnparken ett större område i Nyköpings hamn med utsikt över Stadsfjärden. I området finns en del aktiviteter såsom minigolfbana, nyanlagd lekplats, en liten perenn- och eternellpark, en mindre skatepark, utegym, hundpark och volleybollplan. Nyköpings kanotklubb, vilken klassas som Sveriges bästa kanotklubb 2015-2019 (Nyköping KK, u.å.), har även lokaler och banor i området. Befintliga och historiska strukturer kopplade till kanotklubben präglar området, bland annat ett högre hus som tidigare fungerat som utkikstorn och en över en kilometer lång pir med sträckning längs kanotbanorna. Dessa påverkar och ger intressanta förutsättningar för ett gestaltande arbete i området. Det nuvarande huvudgångstråket går längs vattnet och är belyst och används för promenad, av motionärer samt för cykelpendling³. Området för Hamnparken är omfattande och det finns potential att öka besöksantalet och de möjliga aktiviteterna, bland annat genom

att öka attraktionskraften även för människor från andra stadsdelar. Bebyggelsen i Kungshagen består idag främst av lätta industrier och företagsbyggnader men det finns även en del restauranger och äldre byggnader med historisk förankring i anslutning till hamnområdet.

Problematisering

Den befintliga parken i området Kungshagen har ett bra läge i Nyköping, den ligger längs vattnet och är nära centrum (se fig. 5). Det saknas dock anslutningar, både i och till området vilket gör att området upplevs avskilt. Transport inom området sker fram och tillbaka längs med vattnet. Platsen har etablerad betydelse och en rumslig förankring, men saknar en etablerad enhetlig identitet.

Området Kungshagen har en rik historia, inte minst på grund av sitt läge i Nyköpings hamn men detta återspeglas inte i dagens park. Det innehåll som till viss del speglar historian är löst sammanhållet och mindre framträdande än det skulle kunna vara och behöva vara för att påtagligt stärka platsens kvalitet och platsförankring. Den nuvarande parken används, bland annat av cykelpendlare och hundägare, dock inte i den utsträckning man skulle önska. Det finns en underliggande struktur men överlag är parkens delar dåligt sammanhållna och den ger inte ett enhetligt intryck. Detta gör att det är svårt att veta vad som hör till dess olika delar och vad som egentligen är park. Det finns utströdda, även relativt nya och påkostade aktiviteter. Exempel är en lekpark och grupper av solmöbler. Parken överlag håller dock ej hög kvalitet, vilket för parken som helhet inte lockar till större användning och vistelse i området.

Nyköping har idag ingen utpräglad stadspark och det finns en önskan om en stor, centralt belägen multifunktionell park där alla känner sig välkomna⁴, en park med tydlig identitet som även folk från andra stadsdelar vill använda och som kan fungera som mötesplats och stärka gemenskapen. Kommunen har önskemål om att utveckla den befintliga parken, gärna med mervärden för medborgarna. Det finns potential i att öka den sociala samvaron i området med en ökad kvalitet. Parkens norra begränsning utgörs idag till större delen av Kungshagens verksamhetsområde med lättare industrimark som Nyköpings kommun i framtiden planerar att omvandla till ett bostadsområde. Det är rimligt att tro att trycket på befintliga grönytor i området kommer öka i samband med utbyggnaden och det finns därför ett värde i att förankra Hamnparken hos gemene man före kommande exploatering. Kommunen önskar därför

ett ökat besöksvärde och en etablering av Hamnparken innan industriomvandlingsprojektet drar igång. Eftersom utvecklingen av Hamnparken kommer att ske stegvis önskar man kunna planera för hur dessa steg skulle kunna se ut, vad man kan göra idag och vad som kommer senare i processen. Hamnparken utgör också ett stort område och därmed dyrt att göra stora förändringar i, vilket gör att utvecklingen av platsen behöver kunna indelas i flera etapper med varje steg på en rimlig nivå.

Det föreligger vissa önskemål för området. Det framkom i samband med en medborgarundersökning 2018 (Eriksson, s. 1) en önskan om ett centralt lokaliserat bad i Nyköping. I dagsläget upplevs det besvärligt att ta sig till en badplats från centrum⁴. Avsaknaden av centralt belägen badplats medför bland annat att folk badar olovligen vid bryggor vid Brandholmen där vattenkvaliteten inte kan säkras³. Även i kommunens ÖP påpekas att det finns ett behov av fler badplatser längs kusten, både för den ökande befolkningen i Nyköping samt för turister (Nyköping 2013b, s. 26).

Från kommunen finns en önskan att rent visuellt förbättra kopplingen till vattnet, med förstärkning av vatten- och skärgårdsnära kvaliteter. Något som återkommer i och ligger till grund för kommunens marknadsföring.

1. Nyköpings kommun. 2019. Möte 21 november.

2. Nyköpings kommun. 2019. Möte 6 september.

3. Nyköpings kommun. 2019. Möte/Vandring 23 oktober.

4. Nyköpings kommun. 2019. Möte 16 oktober.

Avgränsning

De geografiska premisserna för arbetet var den befintliga parken och den grönyta som sträcker sig längs Stadsfjärden från Nyköpings hamn till Brandholmens början (se fig. 5). Då detta omfattar ett relativt stort område avgränsades arbetet till ett förslag med lägre detaljnivå på hela området samt ett förslag med en högre detaljnivå på en avgränsad yta i höjd med Vattensportens hus (se fig. 13). Primärt beaktades inte ekonomiska aspekter i arbetet men en ansats gjordes för att hålla en rimlig budget. Området angränsar och ansluter till andra grönområden och viktiga stråk, vilka nämnts men inte undersökts vidare på basis av områdets begränsning. Ekologiska aspekter berördes endast ytligt men anses viktiga att beakta i det fortsatta arbetet.

Målgrupp

Arbetet riktar sig främst till studenter och yrkesverksamma inom landskapsarkitektur. Utöver landskapsarkitekter är tanken att arbetet även skall kunna vara tillgängligt som underlag för planerare och beslutsfattare i Nyköpings kommun vid fortsatta diskussioner kring Hamnparkens, Kungshagens och hela Stadsfjärdens utveckling. Som ett förslag till utformning skulle det även kunna vara tillgängligt för allmänheten i Nyköpings kommun vid diskussioner kring utvecklingen av hamnområdet. Arbetet ska ge en ökad förståelse för hamnnära parker med vattenkoppling, förbättringspotential av grönstrukturer i industrinära områden och bostadsbebyggelseutvecklingsområden samt visa hur man kan använda befintliga strukturer och identitet i förbättringsarbete. Detta skulle även kunna vara intressant för andra städer med liknande förutsättningar.

Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet var att undersöka hur en plats identitet, befintliga strukturer, betydelse och koppling till vatten kan förstärkas genom gestaltning.

Målet med arbetet var att skapa en sammanhållen park med stark identitet, hög kvalitet och att främja den sociala samvaron. Målet var även att arbetet skulle mynna ut i ett förslag som kunde ligga till grund för den fortsatta utvecklingen av parkområdet i stadsdelen Kungshagen i Nyköping.

Hur kan den befintliga parken med dess innehåll och strukturer omgestaltas för att skapa högre kvalitet och främja social samvaro?

Hur kan Hamnparken gestaltas för att förstärka platsens identitet?

METOD

Arbetet inleddes med diskussioner med representanter från Nyköpings kommun för att kartlägga arbetets premisser. Dessa utgjorde sedan underlag för förstudien som i sin tur låg till grund för den gestaltning vars slutgiltiga form presenteras i resultatet. I arbetets utformning beaktades tidigare (bland annat översiktsplan) och pågående arbete från Nyköpings kommun i syfte att behålla reell förankring. Tillgängligt material från kommunens pågående arbete användes som underlag för att ge en bredare bas och för att spara tid. Ett exempel är en medborgarundersökning som användes då det ansågs av vikt att ta kommuninvånarnas önskemål i beaktande. För transparens, för att kunna gå tillbaka till tidigare idéer och för att kunna utvärdera processen dokumenterades arbetsgången med loggbok. Initialt skissarbete skedde för hand för att främja det kreativa arbetet och för att på ett snabbt sätt bilda en uppfattning av platsen samt enkelt kunna prova olika gestaltningar. Fortsatt bearbetning skedde i CAD och Illustrator i syfte att öka detaljnivån och förenkla mindre ändringar för att underlätta ett mer adaptivt arbetssätt.

Arbetet delades in i två delar, förstudie och resultat. Förstudien avgränsades till att innehålla den information som låg till grund för resultatets delar: program och gestaltning. Arbetet fortskred enligt strukturerat tillvägagångssätt där förstudien agerade som underlag för skisser. Dessa användes sedan som diskussionsunderlag med stadsplanerare på kommunen och låg till grund för senare förslag. För gestaltningen användes en metod som kallas The adaptive model där det är kunskapen om platsen som inspirerar designen (Jansson, Vicenzotti & Diedrich, s. 33. 2019). Metoden svarar mot platsen men fokus i slutändan är designen, jämfört med andra metoder där antingen designen kan vara fokus eller kunskapen och processen snarare än designen (Jansson, Vicenzotti & Diedrich, ss. 30-35. 2019). Metoden användes då gestaltning upplevdes som det primära syftet men stort fokus ändå behövde läggas på platsens förutsättningar. I resultatet ingick ett programarbete som följde av förstudien och analyserna av Hamnparken. Tanken var att programmet skulle fungera som grund för gestaltningen samt för sammanhållningen av projektet. På detta följde sedan ett undersökande skissarbete av platsens helhet på översiktlig nivå samt ett mindre fokusområde mer i detalj, en uppdelning baserad på arbetets omfattning och den givna tidsramen.

Förstudie och analys

Förstudien bestod till största del av en grundläggande inventering, analys och undersökning av parken, dess form, historia och användning samt förutsättningar. Arbetet inleddes med platsbesök, studieresa och enskilda möten med representanter för kommunen (tjänstemän på stadsplaneringen, praktisk ansvarig för parkförvaltningen och platsens utveckling samt kommunekolog). Parken besöktes fyra gånger under hösten 2019 för inventerings- och analysarbetet. Under platsbesöken studerades och dokumenterades bland annat platsens användning, befintliga kvaliteter såsom mötesplatser och tillgänglighet, funktioner samt samband till stadens strukturer med hjälp av strukturerade analyser. Utgångspunkt togs även i befintlig översiktsplan för att få med ett större tidsperspektiv.

Analyserna vidareutvecklades sedan med underlag av olika typer av kart- och bildmaterial utifrån platsens geologiska och lägesmässiga förutsättningar samt sett till historisk förankring. Detta gjordes med hjälp av kommunens kartverktyg, lantmäteriets kartsök, sökningar i SGU:s databas med sökordet ”Nyköping”, kontakt med Nyköpings hembygdsförening rörande området Kungshagens historia inklusive historiskt bildmaterial. Parken undersöktes dels i sin helhet, dels genom detaljerade studier av ett begränsat område i höjd med Vattensportens hus (se fig. 13) som på grund av läget upplevdes ha större utvecklingspotential. För att synliggöra sådant som inte syns i kart- eller bildnivå gjordes SWOT-analyser både för parken i stort och för fokusområdet. Dessa kompletterades med en av Lynchs begrepp inspirerad analysmetod för en mer heltäckande bild av platsen. Analyserna och sedan arbetet baserades främst på Gehls och Lynchs teorier med fokus på kvalitet, identitet, struktur och platsens betydelse.

För generellt litteraturunderlag gjordes en sökning i SLU:s söktjänst PRIMO med sökorden park+stadsplanering, park+industri, park+förtätning, stadspark, identitet+park, Nyköpings översiktsplan och fördjupade översiktsplan samt medborgardialog. Vidare undersöktes även vad som är unikt för Nyköping kopplat till platsen, dess identitet och karakteristiska drag samt hur detta kunde användas i det gestaltande arbetet. Detta arbete skedde dels genom besök på platsen men främst muntligen via representanter från kommunen och Nyköpings hembygdsförening.

För en ökad förståelse kring hur man löst gestaltning med liknande förutsättningar gjordes ett studiebesök i Jubileumsparken i Göteborg. Under besöket lades fokus på platsens förutsättningar som vattennära park med badplats byggd på ett gammalt industriområde samt det arbete man gjort för att förstärka platsidentitet och främja dess popularitet⁵. Jubileumsparken besöktes under två dagar den 20-21:a september 2019, både som besökare och i samband med samtal med projektledare Simon Haglund med personal från den ideella allmännyttiga föreningen Passalen som är delaktig i att förvalta och utveckla parken (Passalen, u.å.). Målet var att bilda en uppfattning om hur gestaltningen och koncepten fungerar i verkligheten samt vad det är som ger en park stark identitet och bibehållen koppling både till området omkring och det närliggande vattnet. Förhoppningen var även att se hur man arbetat med befintliga strukturer och element för att skapa ett helhetsintryck och förstärka en identitet.

5. Passalen i Jubileumsparken, 2019. Intervju 20 september.

Gestaltning

Den gestaltande processen baserades på ett program för platsen som sammanställts grundat på förstudie och analyser. Programmet fungerade som underlag för det fortsatta arbetet och tog upp de punkter som ansågs viktiga för att uppfylla arbetets syfte. Programskedet följdes av ett översiktligt skiss- och idéarbete vilket under projektets gång övergick i ett mer detaljerat gestaltningsarbete. Det var således en dynamisk process och under skiss- och gestaltningsarbetet hölls ett flertal avstämningar med kommunen för förankring och feedback.

Fokusområdet i höjd med Vattensportens hus (se fig. 13) undersöktes och gestaltades mer i detalj. Syftet var att på ett tydligt sätt illustrera de möjligheter som finns för att lyfta Hamnparkens identitet och förstärka dess karaktär, samt för att på ett rimligt sätt kunna arbeta med redan befintliga strukturer på platsen. Fokusområdet upplevdes bäst representera Hamnparkens identitet efter en undersökning av olika lokaler genom skissande, samt att det är den del av Hamnparken som ansågs ha bäst potential för förändring. Det ansågs även vara ett fördelaktigt läge för vidare utveckling då området naturligt följer i stadens struktur och är den del av parken man först möts av om man rör sig från Nyköpings centrum ut längs vattnet.

Processen

Projektets process kan förenklas enligt skissen nedan (fig. 6). Arbetets olika delar har gått in i varandra och gick mycket omlott. Initialt identifierades ett projekt, dess problemrymd och vidare frågor kring detta, vilket övergick i informationssökande om platsen och inspiration från andra platser. Detta ledde till ett idéstadie och vidare in i gestaltningen och avslutades med en utvärdering av resultatet. Delprocesser upprepades medan arbetet färdigarbetades. Arbetet var således inte av linjär utan av cirkulär karaktär. Skissarbetet fortlöpte under hela processens gång, till en början översiktligt, sedan skissande på mindre områden och sist fokusområden mer i detalj.

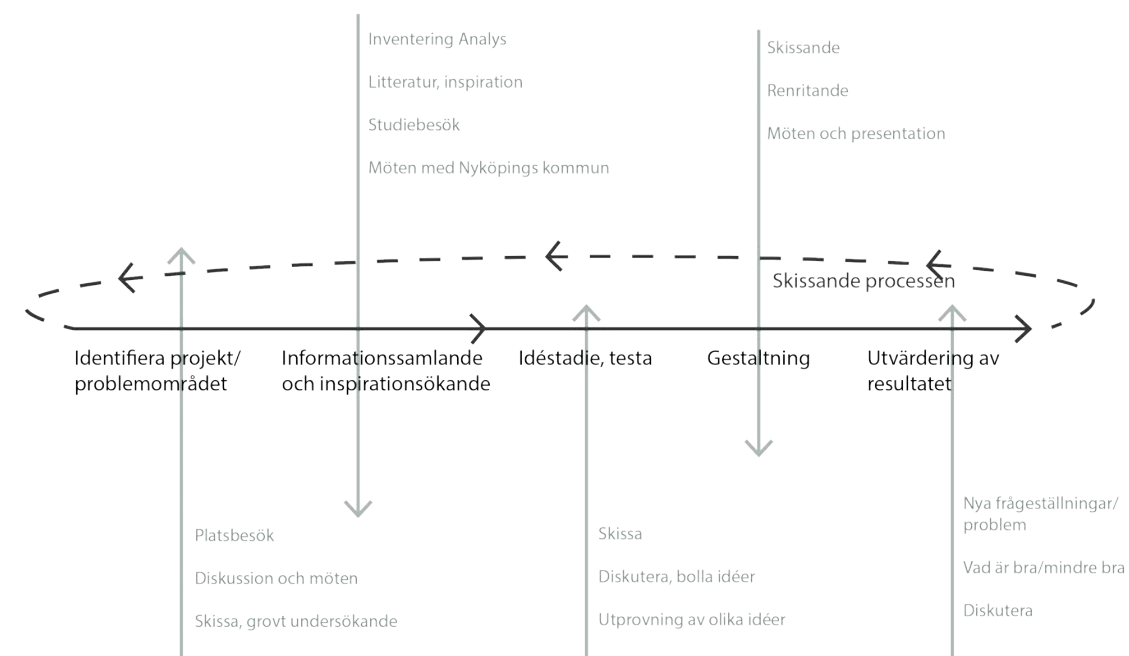

Fig. 6.
Diagrammet illustrerar processen för arbetet. En axel i horisontell riktning bildar en cirkel och ansluter på nytt till början, processen är cirkelformad. De andra axlarna löper i vertikal riktning och symboliserar de delar som sker i de olika stadierna.

FÖRSTUDIE

Förstudien gjordes i etapper parallellt med initialt skissarbete för Hamnparken under hösten 2019. Dess olika delar presenteras under respektive underrubrik vilka avslutas med en sammanfattning i form av nyckelpunkter av de aspekter som togs vidare i arbetet med Hamnparken. Se bilaga 1 för karta med numrerade fotografier för att vidare beskriva platsen.

Nyköpings kommuns medborgardialog

Under 2018 gjorde Nyköpings kommun en medborgarenkät med syfte att få input till Nyköpings nya översiktsplan 2040 (Eriksson, 2018, s. 1). Nedan följer vad som ansågs särskilt relevant för Hamnparken.

Enkättagarna som bodde i centralorten rankade närhet till parker och grönområden högt och även möjligheten att kunna transportera sig till fots eller med cykel (Eriksson, 2018, s. 2). Trygghet rankades högt och var också en uppskattad egenskap i de områden de svarande bodde i (Eriksson, 2018, s. 3). Även närheten till vattnet och grönområden rankades högt (Eriksson, 2018, s. 7) och det framkom också en stark önskan om ett centralt lokaliserat bad. Få ville kunna transportera sig bättre med bil men däremot tyckte många att gång-cykel (GC) transporten har stor förbättringspotential (Eriksson, 2018, s. 4). Ungdomar önskade närmare till fritidsaktiviteter och vackrare områden/arkitektur (Eriksson, 2018, s. 4). Enligt medborgardialogen verkade Brandholmen, precis öster om parken (se fig. 5) vara ett omtyckt bostadsområde (Eriksson, 2018, s. 6).

NYCKELPUNKTER

- Ungdomar önskar närhet till fritidsaktiviteter
- Gå och cykla mer prioriterat än bil
- Närhet och tillgänglighet till grönytor och vatten ett uppskattat inslag
- Underlag för ett centralt lokaliserat bad

1. Nyköpings kommun. 2019. Möte 21 november.
2. Nyköpings kommun. 2019. Möte 6 september.
3. Nyköpings kommun. 2019. Möte/Vandring 23 oktober.
4. Nyköpings kommun. 2019. Möte 16 oktober.

Vandring och möten med kommunen

Nedan följer utdrag från möten med kommunen utspridda under projektets gång.

En gemensam vandring i hamnområdet och Hamnparken genomfördes i oktober 2019 tillsammans med representanter från Nyköpings kommun. Man diskuterade kommande förändringar både på platsen och i närområdet och här framkom bland annat planer på nytt hamnområde med en utökad gästhamn, servicehus och mack³. Även den upplevda och möjliga användningen av parken diskuterades.

På grund av tidigare avfallshantering i Kunghagen² samt sedimentansamling i avrinningsområdet från de två åarna Nyköpingsån och Kilaån kan botten sedimenten vara hälsovådliga³. Detta resulterar i att vattnet i Nyköpings hamn inte är tjänligt för bad. Vattenkvaliteten i sig bör dock inte vara av dålig kvalitet³.

Kajer och promenader längs Nyköpingsån är populära och att promenera längs ån är något som kännetecknar Nyköping⁴, det finns mycket sittplatser vilka används mycket². Området där parken ligger kan uppfattas som otryggt under kväll och natt¹, även om det finns belysning.

Strandskyddet på 100 meter gör att parken som den ser ut idag bör lämnas intakt utan byggnader. Generellt är dock avståndet mellan vatten och befintlig bebyggelse något mer än 100 meter idag. Områdets omfång är positivt för djurlivet, det finns bland annat många olika fåglar trots närheten till stan³. Krokodilkärret i östra delen av parken (se fig. 13) har under sommaren 2019 helt torkat ut vilket bland annat gjort att Kärrhöken som annars häckar där flyttat på sig³. Dagvattnet som rinner genom kärret idag är till stora delar kulverterat och leds bort från kärret istället för att infiltrera och rinna långsamt genom kärret vilket både skulle bidra till rening och främja ekologin på platsen³.

NYCKELPUNKTER

- Gästhamn i eller i anslutning till Hamnparken
- Begränsningar för anläggning av bad
- Stråk och promenadmöjligheter
- Potential att främja ekologin

Stadspark

Nyköping har i dagsläget ingen stadspark⁴ och en park med stadsparkskvaliteter skulle kunna bidra med värden både till närområdet och staden som helhet. Inspiration att ta med från stadsparker, främst Uppsalas stadspark, var bland annat slingrande gångar, lekpark, paviljong, kafé, restaurang, teater/scen, vatten, flera avdelningar med olika fokus på växter, gedigna material, tydlig orientering, struktur och ordning, distinkt mittaxel som förstärker koppling, utsiktspunkter, planteringar, vinteraktiviteter, damm, dagvattenhantering. I jämförelse med Hamnparken fanns en del av dessa element men de kan förstärkas och användas på annat sätt för att skapa mervärden i parken.

“Stadspark

Stadsparkerna har gamla anor. Den snabba stadstillväxten i landet från 1860 ses som genombrott för stadsparkernas tillkomst då behovet av frisk luft liksom arbetarnas sysselsättning under ledig tid ansågs ha ökat. Istället för att ägna sig åt dryckenskap skulle man nu ut och gå med familjen i stadsparken. I stadsparken skulle stadsmänniskan möta naturen, få frisk luft, uppföra sig korrekt och umgås. Stadsparken var och är en ”finpark” med speciella kvaliteter som paradrabatter, servering, festplats o dyl.”

(Uppsala kommun, u.å., s. 20)

Även om Hamnparken inte blir en stadspark i sitt fulla utförande, eller kallas så i sitt namn, skulle delar av stadsparksidén och känslan kunna bidra till platsens identitet. Bland annat att folk ska få möta naturen, stora ytor för umgänge, delar av parken som finpark med perennrabatter, café och plats för konserter och häng. Om det blir en regelrätt stadspark eller inte är antagligen av mindre betydelse för gemene man.

NYCKELPUNKTER

- Nyköping har i dagsläget ingen stadspark
- Delar av stadsparkskonceptet såsom vinteraktiviteter och tydlig orientering kan användas för att skapa mervärde i Hamnparken

Referensplats Jubileumsparken

För inspiration genomfördes ett studiebesök till en annan park med liknande förutsättningar. Jubileumsparken i Göteborg användes som inspirationskälla i detta arbete. Parken tillhör Göteborgs stad och den förvaltas och utvecklas i samarbete med den ideella föreningen Passalen (Passalen u.å., Göteborgs stad u.å.). Mycket i parken är i dagsläget byggt som temporära element, där grundtanken är att de får hålla så länge de håller. Det centrala badet är exempelvis ett test för att se hur saker fungerar och hur det mottags av befolkningen⁵. Badmöjligheterna består av två pooler; en saltvattenpool och en större sötvattenpool. Saltvattenpoolen är mycket liten, en dryg meter i diameter och är främst till för att man ska kunna doppa sig vid bad i den unika bastun vilken med sin säregna karaktär är vad det flesta associerar med Jubileumsparken. Det finns nu planer på att bygga ett nytt och större bad med fler pooler (Älvstaden, 2020b). Sötvattenpoolen stängs på vintern medan den lilla saltvattenpoolen och bastun hålls öppna året runt. Till bastun får man boka tid och baddelen av parken är öppen under delar av dygnet.

” Genom att kombinera de mest intima av aktiviteter med de mest offentliga av miljöer, en vardag för de 20 personer som kan boka in sig på bastupassen, är en paradox vunnen. Skalan försjukts från 10 hektar park i ett mycket ödsligt landskap till ett rum om 30 kvm. En aktivitet, oberoende av väder och vind, som kan pågå året runt.”

(Platsbyggnad Älvstaden , 2016. s. 14)

Fig. 7. Den allmänna bastun, byggd på ett befintligt betongfundament i vattnet och av industrimaterial för att förstärka platsens identitet. 2019-09-20.

Fig. 9. Saltvattenpoolen. 2019-09-20.

Möjligheten till delaktighet och att alla delar får växa fram på plats gör att folk knyter starka band till platsen. Genom att platsen får utvecklas stegvis ges också mer utrymme för planeringen att öppnas upp för en större transparens och möjlighet till deltagandeprocesser (Platsbyggnad Älvstaden , 2016. s. 50).

Befintliga material används och tillägg görs enkla såsom att måla asfalten, bygga trall och en konstgjord strand/sandlåda. Med utsikt över vattnet och solläge har det blivit en populär plats. Även om det i samband med besöket närmade sig höst och var kallt var det ändå en del människor som badade i de ouppvärmda poolerna, bastade och besökte parken. I omklädningsrummet var det kö till duschen. Under sommaren under varma, fina dagar fanns ett etablerat kösystem för att komma in på området och man fick inte stanna vid poolen mer än 1 timme på grund av besöksstrycket⁵. Badet har fungerat för att få folk att besöka platsen, satt platsen på kartan och varit en dragning för att folk ska börja visa intresse⁵.

Målgrupperna på platsen är mycket blandade och det är mycket olika människor som kommer. Det är allt från ungdomar, familjer, skolklasser med mera. Kaféet drar mycket folk även på kvällar och helger under säsongen. Tanken är att parken ska vara inkluderande och att alla ska vara välkomna och kunna delta i allt. Grundtanken var just det, en mötesplats för alla och att göra något annorlunda av platsen⁵.

Nya områden blir ofta dyra och lika varandra med samma eller liknande element, i Jubileumsparken är tilläggen enkelt gjorda men med lokala material som ger platsen en egen identitet. Platsen kommer även till innan bostäderna, vilket gör att alla möjliga människor får en relation till platsen och knyter an till den. Det är många som besöker parken, ca 105 000 personer 2019 års säsong

Fig. 10. Det allmänna badet i Frihamnen i Göteborg. Sötvattenpool. Även kallat ”Pöl Harbor”. 2019-09-20.

Fig. 11. Lekbyggnadsprojekt som folk själva får vara med och hjälpa till att bygga där de bjuds in genom ”open calls”⁵. Under besöket var det bänkbyggarworkshop där alla var välkomna. 2019-09-20.

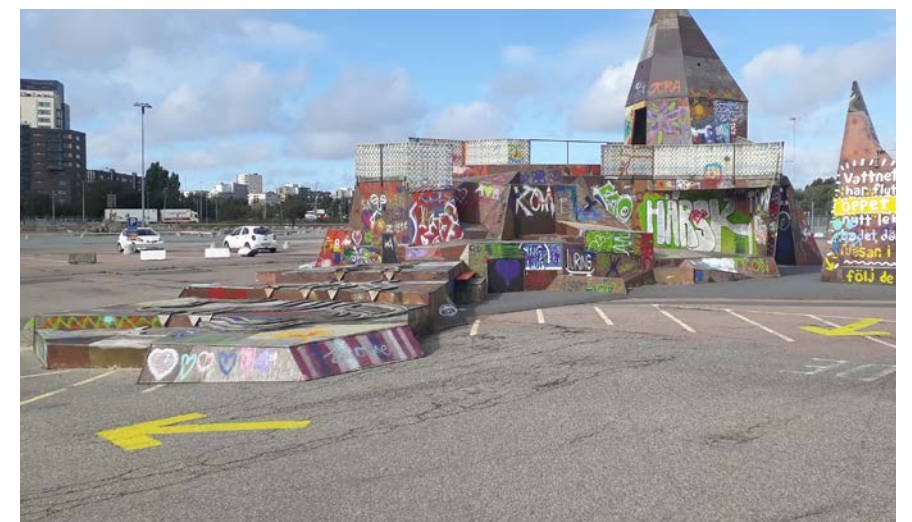

Fig. 12. Den tidigare lekbyggnaden. 2019-09-20.

(Göteborgs stad, u.å.). Parken har också blivit en källa till arbete då 20-30 ungdomar kan söka sommarjobb i parken, bland annat med segling och som badvakt. Efter sommarjobbet är slut får man ett certifikat⁵.

En buss stannar idag precis vid området och inte långt bort går också spårvagnen vilket gör det väldigt lätt att ta sig till området från stan även om området i sig är lite isolerat trots sitt centrala läge.

NYCKELPUNKTER

- Möjlighet till bad drar folk, stärker platsens identitet och ger mervärde till andra aktiviteter
- Platsspecifika element stärker platsens identitet
- Aktiviteter, såsom möjlighet till jobb eller delaktighet vid anläggning ger möjlighet till och stärker anknytning

⁵. Passalen i Jubileumsparken. 2019. Intervju 20 september.

Inventering av parken

En initial inventering gjordes som kompletteras med foton från Hamnparken (se bilaga 1). Här nedan syns de viktigaste namnen, platserna och objekten.

Fig. 13. Karta över Nyköping. Området markerat med röd streckad linje (kartunderlag Nyköpings kommun 2019).

Hamnparken idag

Ett GC-stråk går som en ryggrad längs vattnet genom hela området (se fig. 15). Även formmässigt ser den ut som en ryggrad och längs den följer en del rundade former såsom trädrundlar. Även andra element såsom lekplats följer gångvägen. En rak axel och siktlinje går genom industriområdet från Lennings väg (se figur 13), skär rakt genom parken och vidare ut över vattnet.

Växtmaterialet i parken består till stor del av stora träd, mycket pilar och björkar, men även alar och en del träd med mer dekorativ funktion såsom små lönnar och körsbärsträd. Det finns en del olika buskar, bland annat vresros. Några perennplanteringar finns i närheten av Hamntorget och minigolfbanan (se bilaga 1, bild 2). Det finns många stora ytor med gräs, dels klippt dels stora ytor som slås mer sällan. Det finns en del upptrampade stråk som man skulle kunna använda sig av vid planerandet av nya stråk.

Mot vattnet är det längs större delen av parken hög vass eller vegetation (se fig. 19). Detta försvagar kopplingen mellan vatten och land och det är svårt att se vattnet från stora delar av parken. Det gör att parken upplevs avskild och även om det finns stora öppna ytor kan det på sina platser vara svårt att få en överblickbarhet. Området används inte heller så mycket som det skulle kunna. Parkens havsnära kvaliteter har potential att vara ett populärt mål men är i dagsläget underutnyttjat. Ett bad skulle fungera bra på platsen, det finns gott om utrymme, det blir ett centralt och lättillgängligt läge och skulle kunna förlänga Nyköpingsåns sträckning med dess dragning och högre aktivitetsnivå. Det skulle kunna öka rörelsen vidare ut i parken och även mot Brandholmen. Utöver badaspekten så är vattnet även otillgängligt rent visuellt och den långa kanotpiren används främst av hundratals gäss och måsar. Piren är även låst en del av dygnet.

Idag finns en parkering vid Vattensportens hus (fig. 18), vilken används flitigt men det är överlag inte mycket trafik som passerar genom parken. Även om stora delar av området är outnyttjade och inte särskilt välanvända används ändå vissa delar mycket, exempel är veteranbilsträffar (se fig. 14) samt konserter på torgområdet på områdets västra sida som är mycket välbesökta samt lekplatsen som är ett populärt mål.

Fig. 14. Veteranbilsträff i Nyköping, foto taget mot parken sett från Spelhagen (se fig. 5). Fotograf: Gunta Podina, Nyköpings kommun.

Fig. 15. GC- stråket som löper som en ryggrad genom parken. Längre bort i bilden syns en av trädrundlarna. I förgrunden en nyanlagd sittgrupp. 2019-09-11.

Fig. 16. Kanotpiren med spår av fåglar. 2019-09-11.

Fig. 17. Krokodilkärret. Otillgängligt, mestadels vass och buskar, inget öppet vatten. 2019-09-11.

Fig. 18. Vattensportens hus syns långväga. 2019-09-11.

Fig. 19. Stadsfjärden otillgänglig bakom en vassridå. 2019-09-11.

Hamnparkens sammanhang

Denna karta visar de större sammanhangen utifrån Hamnparken. Röda punkter visar viktiga platser i Nyköping. De gula fälten visar områden som planeras för bostadsbebyggelse nära Hamnparken. De gröna pilarna visar på viktiga gröna rörelsestråk i Nyköping som påverkar parken, både ur ett ekologiskt perspektiv men också ur ett upplevelsemässigt perspektiv.

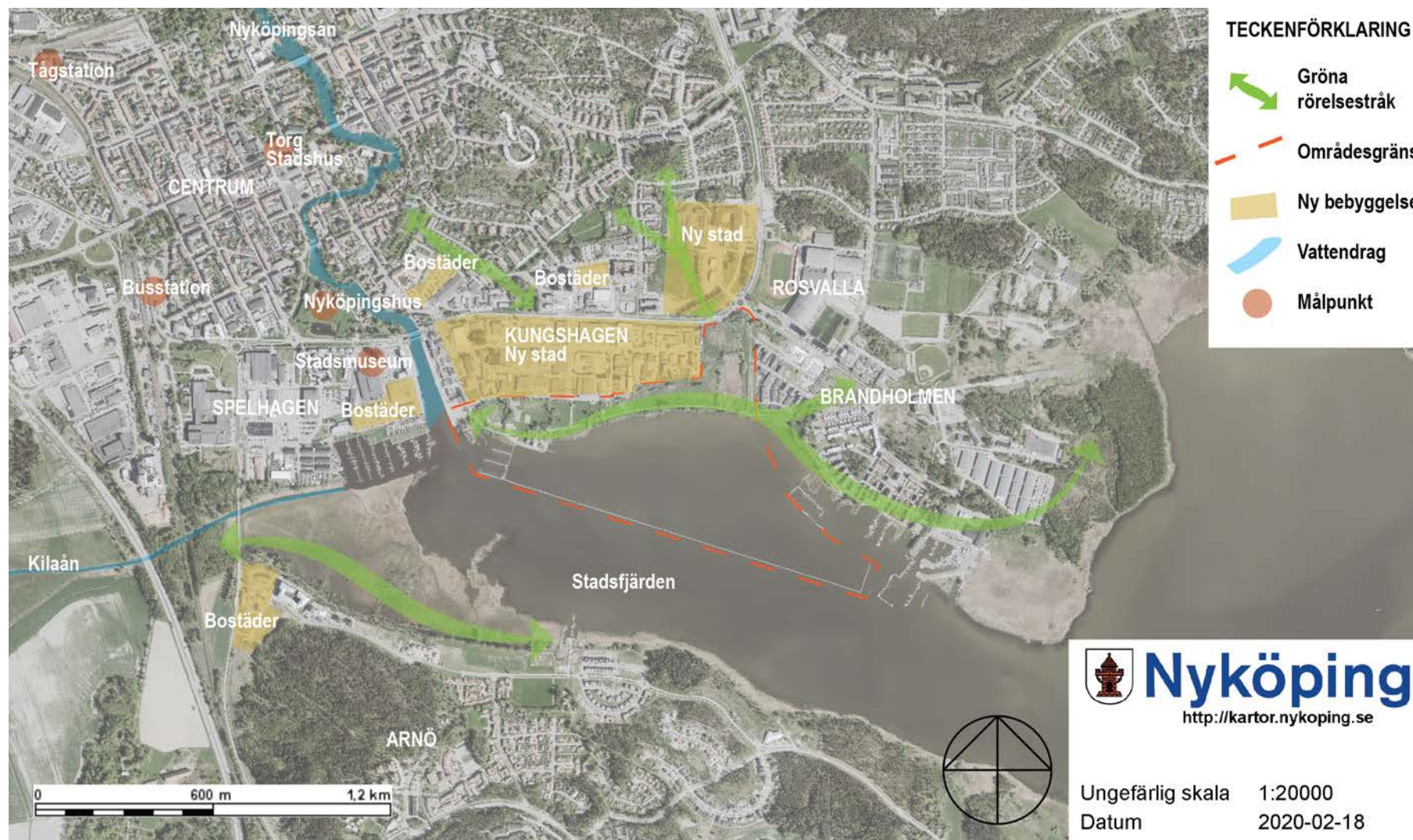

Fig. 20. Karta över Nyköping. Området markerat med röd linje (kartunderlag Nyköpings kommun 2020).

Lynchinspirerad analys

Man kan dela in staden i fem typer av element (Lynch, 1960, ss. 46-47). Stråk (paths), kanter (edges), områden (districts), noder (nodes) och landmärken (landmarks). Dessa element kan användas för att förtydliga och synliggöra hur ett område ser ut och fungerar men är främst anpassad för större stadsstrukturer, en anpassad version av dessa begrepp användes därför som underlag för en analys av parken. Nedan följer en beskrivning av analysen som gjordes inspirerad av Lynchs begrepp, se nästkommande sida för analyskarta.

Stråk: Här undersöks främst gång- och cykelvägar. Men anslutande bilvägar tas också med. GC-stråket längs vattnet med anslutningsvägar, gångvägen från nordöst, stigar kring Krokodilkärret samt piren. Även den stora bilvägen, Lennings väg (se fig. 13), norr om området ses som viktigt stråk och längs den följer även gång- och cykelvägar.

Parken upplevs inte sammanhållen utan alla delar ligger skilda från varandra. Även om oprogrammerade ytor är viktiga så upplevs området mycket splittrat idag. De stora ytorna upplevs som att vara överblivna ytor och baksida på utplacerade funktioner då det inte finns något som tydligt delar upp dem eller binder ihop dem med övrig park. De olika aktiviteterna ligger som skilda öar med olika innehåll och otydlig karaktär och det finns inga tydliga samband mellan dem. Det som håller ihop parken är gång- och cykelvägen som går genom hela området. De olika rummen längs stråket kan utvecklas och förstärkas för att koppla samman området bättre. Även om de flesta element som nu finns i parken förhåller sig på något sätt till CG-stråket så känns de avskilda från varandra och det är oklart vad delar av marken är till för.

Kanter och tillgänglighet: I detta projekt används barriärer som begrepp; något som hindrar rörelse, både fysiska och psykiska hinder. Mot stora vägen i parkens nordöstra hörn samt mot industrierna i samma område finns tydliga barriärer som stänger av området. Även träd- och buskridån runt minigolfbanan upplevs som en negativ barriär både fysiskt och psykiskt och hindrar överblickbarhet genom parken. Dessa kanter hindrar en önskan/nyfikenhet att röra sig vidare i parken. Vattnet fungerar också i viss mån som barriär då det inte går att fortsätta mot Brandholmen när man gått längs hela piren utan man måste vända tillbaka. Även Stadsfjärden mot Arnö samt Nyköpingsån mot Spelhamnen bildar barriärer.

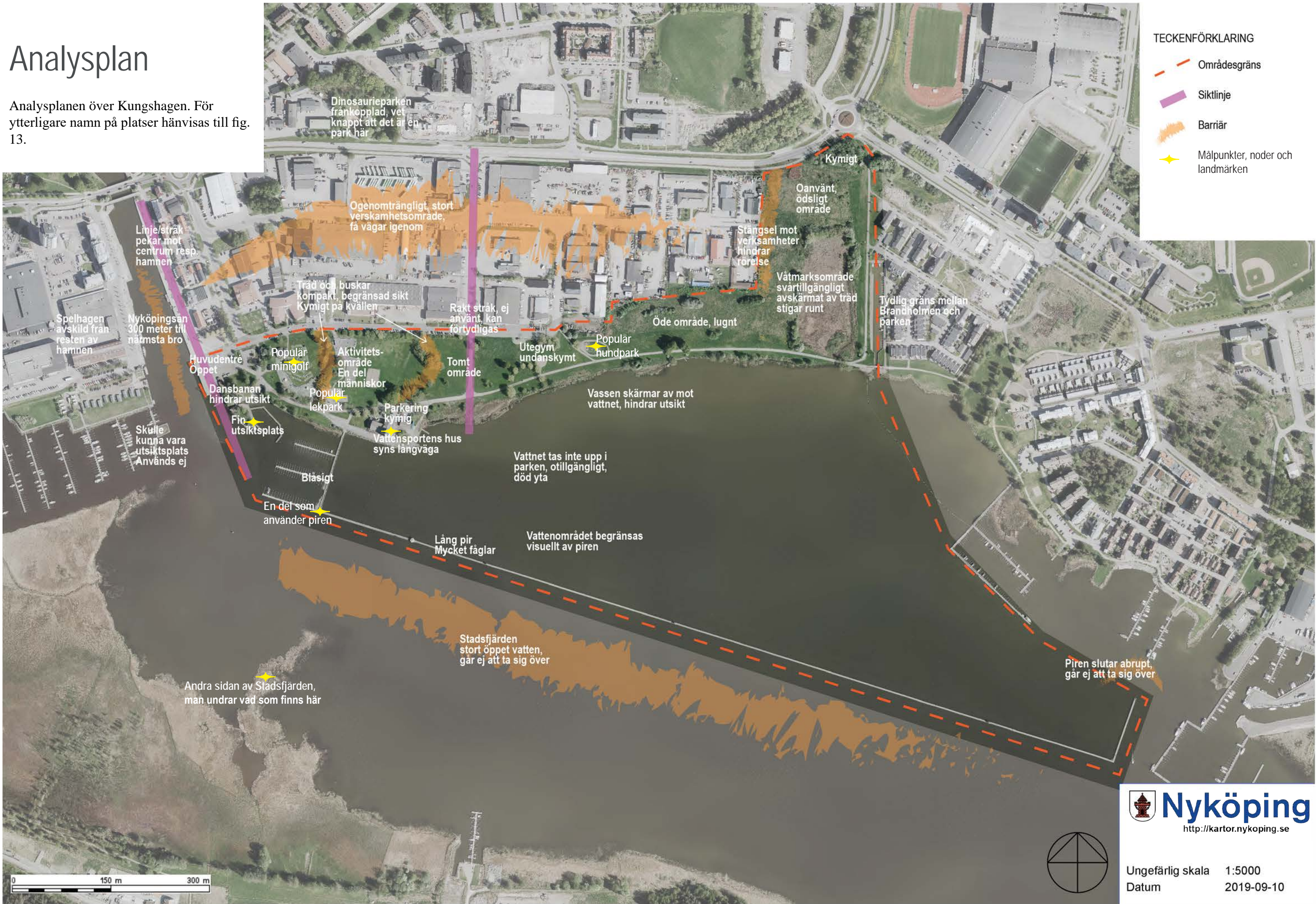
Områden och rum: De områden som tas med är de som upplevs som tydliga områden eller som har stark karaktär. Krokodilkärret, minigolfbanan, lekplats/skatepark/volleyboll samt trädrundlarna. Däremellan finns också områden i form av öppna och slutna rum, men de upplevs inte tydliga eller som att de har någon direkt karaktär eller användning.

Landmärken, utmärkande element och målpunkter: Den öppna torgytan precis i ingången till parken från hamnen sett är en viktig knypunkt och ingång till platsen. Även busshållplatser uppe längs Lennings väg är viktiga anslutningspunkter (se fig. 13). Vattensportens hus fungerar som landmärke vilken är tydlig från långt håll och blir en ikon för platsen. När man diskuterar landmärken blir också siktlinjer viktiga. Linjen som löper från Lennings väg norr om området ner till vattnet upplevs som en stark koppling som har stor potential, speciellt i utvecklingen av det nya bostadsområdet. Även från centrum finns en visuell linje och en rörelse längs Nyköpingsån som idag slutar vid Täckas udde.

Analysplan

Analysplanen över Kungshagen. För ytterligare namn på platser hänvisas till fig. 13.

18 Fig. 21. Analyskarta över Kungshagen (kartunderlag Nyköpings kommun 2019).

SWOT-analyser

SWOT beskrivs bland annat i boken Public Places, Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design av Carmona (2010, s. 304) som ett sätt att synliggöra fler dimensioner av en plats, vad som är bra respektive skulle kunna utvecklas, vad som skulle kunna förbättra respektive försämra platsen. Analysmetoden används för att synliggöra kvaliteter och förbättringsmöjligheter i området. Två olika analyser gjordes, en för hela området i stort och en för området som studeras mer i detalj. Dessa analyser används sedan som underlag för det fortsatta gestaltungsarbetet, både den övergripande gestaltningen för hela området och för fokusområdet.

Hamnparken SWOT

Övergripande analys av hela parken.

Styrkor

- Parken har ett fördelaktigt läge, centralt, nära busshållplatser, angränsande bostadsområden, restauranger och annan infrastruktur
- Närhet till vattnet, strandlinje längs hela parken
- Stora öppna ytor
- Etablerad vegetation, stora träd
- Befintlig infrastruktur, exempelvis belysning och gång- och cykelväg
- Redan etablerade aktiviteter såsom hundpark, lekplats, skatepark och minigolfbana
- Kanotaktiviteter

Svagheter

- Parken kan upplevas otrygg kvälls- och nattetid. Rörelse i Kungshagen främst under dagtid, annars tomt och avskilt från andra områden
- Visuellt koppling till vattnet dålig på många platser
- Krokodilkärret otillgängligt

Möjligheter

- Fler boende i närområdet ger mer aktivitet
- Badplats
- Främja ekologin och förbättra levnadsvillkoren för de djur som finns i området
- Kan bli Nyköpings nya stadspark
- Idrottsskoppling då Rosvalla idrottsområde endast är ett stenkast bort

Hot

- Privatisering av Hamnparken i och med närliggande bostäder
- Risk att mark tas i anspråk vid nybyggen
- Störning av djurliv i och med byggnationer och ökat besöksstryck

Fokusområdet SWOT

Området i höjd med Vattensportens hus studeras här mer i detalj, det är det område i parken där det finns mest befintliga aktiviteter och som sträcker sig ut till piren.

Styrkor

- Piren med sina starka karaktärsdrag ger platsen identitet
- Kanotaktiviteter
- Etablerade aktiviteter; skatepark, volleybollplan, öppen gräsyta för bland annat fotboll, basketplan, lekplats

Svagheter

- Finns ej koppling mot centrum genom Kungshagen idag
- Finns ej koppling till Arnö
- Parkeringsplatser vid vattensportens hus tar mycket fokus, gör området kymigt
- De olika delarna och aktiviteterna dåligt ihopkopplade
- Isolerat, mycket träd och buskar runt som förhindrar visuella kopplingar utåt

Möjligheter

- Kan bli grön koppling från centrum via Dinosaurieparken
- Aktiviteter kan förstärkas och ge en bättre sammanhållning i området som helhet
- Badplats som är visuellt tydlig skulle koppla både till åpromenaden mot centrum samt till Kungshagen och Rosvalla

Hot

- Risk för avskilt område om kopplingar genom Kungshagen samt mot Arnö prioriteras bort

Kungshagens historia

I Kungshagen fanns i slutet av 1800-talet ett tegelbruk vilken tillhörande lergrop fortfarande syns på kartor från 1950-talet, vid denna tidpunkt fanns även gasverk i området (fig. 27, 28). Även ett hamnkontor och en del jordbruksmark fanns ännu kvar. Lergropen som då var Kungshagens Tegelbruks lertag användes flitigt vintertid för skridskoåkning för allmänheten, bandy och iceracing vilket kunde locka kring hela 4000 åskådare⁶. Idag är de flesta av de gamla byggnaderna rivna och lergropen är igenfylld, men en del byggnader och strukturer finns kvar. Historiskt har hamnen i Nyköping varit viktig för stadens industri, det gick tidigare bland annat en spårväg till hamnen (Nyköpings kommuns bildarkiv, u.å.).

Vid Täckas Udde låg förr ekor som kunde lånas för att ro över till Arnö⁶. Det fanns också färjetrafik⁶. Vid platsen för Vattensportens hus fanns badhytter och en badplats som hette Sandgrynnan^{6,7}. Det var sank mark och man fick gå dit via spänger⁶. Nyköpings kanotklubb köpte marken av kommunen för etthundra kronor någon gång runt 1933 då Nyköpings kanotklubb bildades av nio ungdomar⁷. Ett par år efter köpet byggde klubben ett kanothus på platsen⁷, det var också träningsplats för akrobatklubben Bröderna Bergkvist⁶.

NYCKELPUNKTER

- Tidigare industriell verksamhet med tegelbruk och gasverk i Kungshagen
- Tydlig historisk aktivitets- och havsnära förankring med badet, kanotaktivitet, gymnastik och skridskoåkning
- Tidigare småbåtshamn

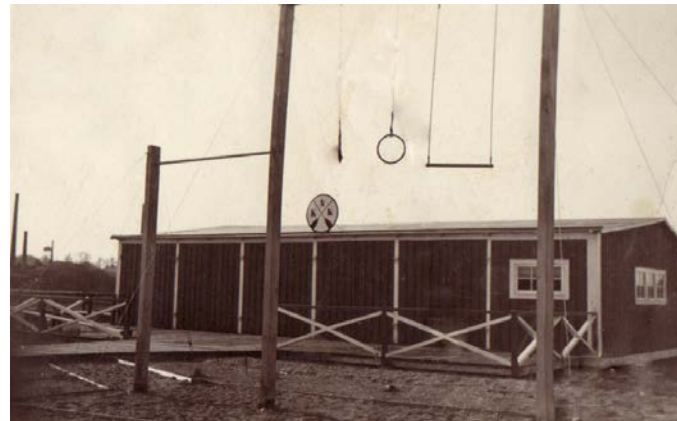

Fig. 22. Kanothus samt träningsplats för akrobatklubben Bröderna Bergkvist, första hälften av 1900-talet (Nyköpings hembygdsförening, u.å.).

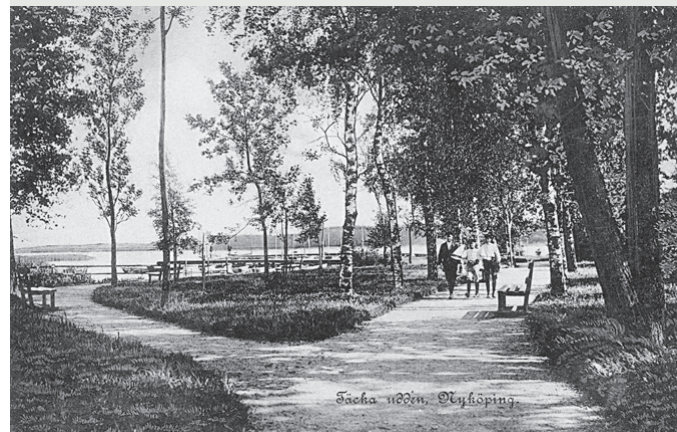

Fig. 23. Täckas udde, park och promenadstråk (Nyköpings kommuns bildarkiv, 1906-1924).

Fig. 24. Småbåtsbryggor vid Täckas udde (Nyköpings kommuns bildarkiv, 1906-1950).

Fig. 25. Vintertid bandy på lergropen (Nyköpings kommuns bildarkiv, 1943-1944).

Fig. 26. Båthamnen (Nyköpings kommuns bildarkiv, 1906-1919).

Fig. 27. Bit av karta, utan skala. Karta som visar markanvändningen i Kungshagen kring 1900-talets början. Här syns bland annat Kungshagens tegelbruk och många av de hus som än idag står kvar längs kajen i mynningen av Nyköpingsån. Historiska kartor © Lantmäteriet (1897-1901)

Fig. 28. Bit av karta, utan skala. Karta som visar markanvändningen i Kungshagen på 1950-talet. I vänstra hörnet syns bland annat gasverk och lergrop. Även kanotklubbens hus som visas i fig. 22 syns här på samma plats som dagens Vattensportens hus. Historiska kartor © Lantmäteriet (1958)

6. Nyköpings hembygdsförening. 2020. E-mail 24 februari.

7. Nyköpings hembygdsförening. 2020. E-mail 20 januari.

Hamnparkens identitet

Hamnparkens identitet idag handlar främst om vattnet vilket går längs hela parken och upplevs vara ständigt närvarande även om det rent visuellt inte alltid är det. Det genomsyrar platsen med sin doft, vindar och ljusinsläpp. Vegetationen och parkens olika rum påverkar också identiteten. Stora träd och stora öppna gräsytor skapar stora volymer och en känsla av storskalighet. Även att parken ligger i direkt anslutning till hamnområdet påverkar identiteten. Stora båtar passerar och den direkta närvaron av hamnen med dess aktiviteter såsom gästhamn och småbåtshamn är påtagliga.

Fig. 29. Hamnparken och Vattensportens hus från kanotpiren. 2019-09-11.

Litteratur från Gehl

En förbättring av en utemiljö ger inte mer av den typen av aktivitet som man ändå hade behövt utföra, men däremot ökar de valfria aktiviteterna samt de sociala aktiviteterna avsevärt i en miljö med hög kvalitet och de valfria aktiviteterna som är mycket få i en miljö med låg kvalitet ökar mest (Gehl, 2010, s. 21). Om det är enkelt att ta bilen gör folk det men utan möjlighet till parkering hittar folk andra sätt, exempelvis kollektivtrafik. Plats för bilar gör att det blir mer bilar (Gehl, 2010, s. 9).

En välplanerad plats i staden ska innehålla både primära sittplatser såsom bänkar men också informella sittplatser i form av exempelvis trappor eller konstverk (Gehl, 2010, s. 143). Eftersom människor föredrar att gå den kortaste vägen kan man använda dessa för att skapa en gestaltning istället för att få upptrampade stigar (Gehl, 2010, s. 127).

NYCKELPUNKTER

- Aktiviteter ökar med förbättrad kvalitet
- Formella och informella sittplatser
- Parkeringsplatser utöver handikapp eller husbilsparkering ej önskvärt
- Upptrampade stigar kan användas i gestaltning

Kallbad

Utomhusbad, även kallat kallbad, finns på flera platser och är något som blir mer och mer populärt då efterfrågan att tillgängliggöra vattnet i städer ökar. Bland annat finns bassänger i Berlin (Arena Berlin, u.å.), Helsingfors (Allas, u.å.) och i Köpenhamn (Köpenhamns kommun, u.å.). I Sverige är Jubileumsparken i Göteborg (Älvstaden, 2020a) den mest omtalade men flera andra är på väg, exempelvis i Norrköping (Inre hamnen, u.å.).

Bad är något som vid ett flertal tidigare tillfällen varit på tal i Nyköpings hamnområde men aldrig blivit av, bland annat finns det en lobbygrupp kallad Kallbadhusets vänner med detta som fokus. Även lokaltidningen SN följer planerna kring ett bad i Nyköpings hamn (SN, 2019-09-21). Det anses dock problematiskt att under nuvarande förhållanden anlägga ett vanligt bad i hamnområdet som ligger vid mynningen av de två åarna vilket medför grumlig vattenkvalitet och att det bildas mycket sediment. Det finns också risk för hälsovådliga ämnen på grund av tidigare soptipp på platsen. Större delen av Stadsfjärden intill vilken den aktuella platsen är belägen är dessutom grund.

NYCKELPUNKTER

- Trend av att tillgängliggöra vatten i städer
- Dåliga förutsättningar för havsbad i Nyköpings hamn

Lärdomar av förstudien

Nedan summeras de viktigaste av de nyckelpunkter som framkommit under förstudien som tas vidare i arbetet med Hamnparken. Punkterna presenteras utan inbördes rangordning.

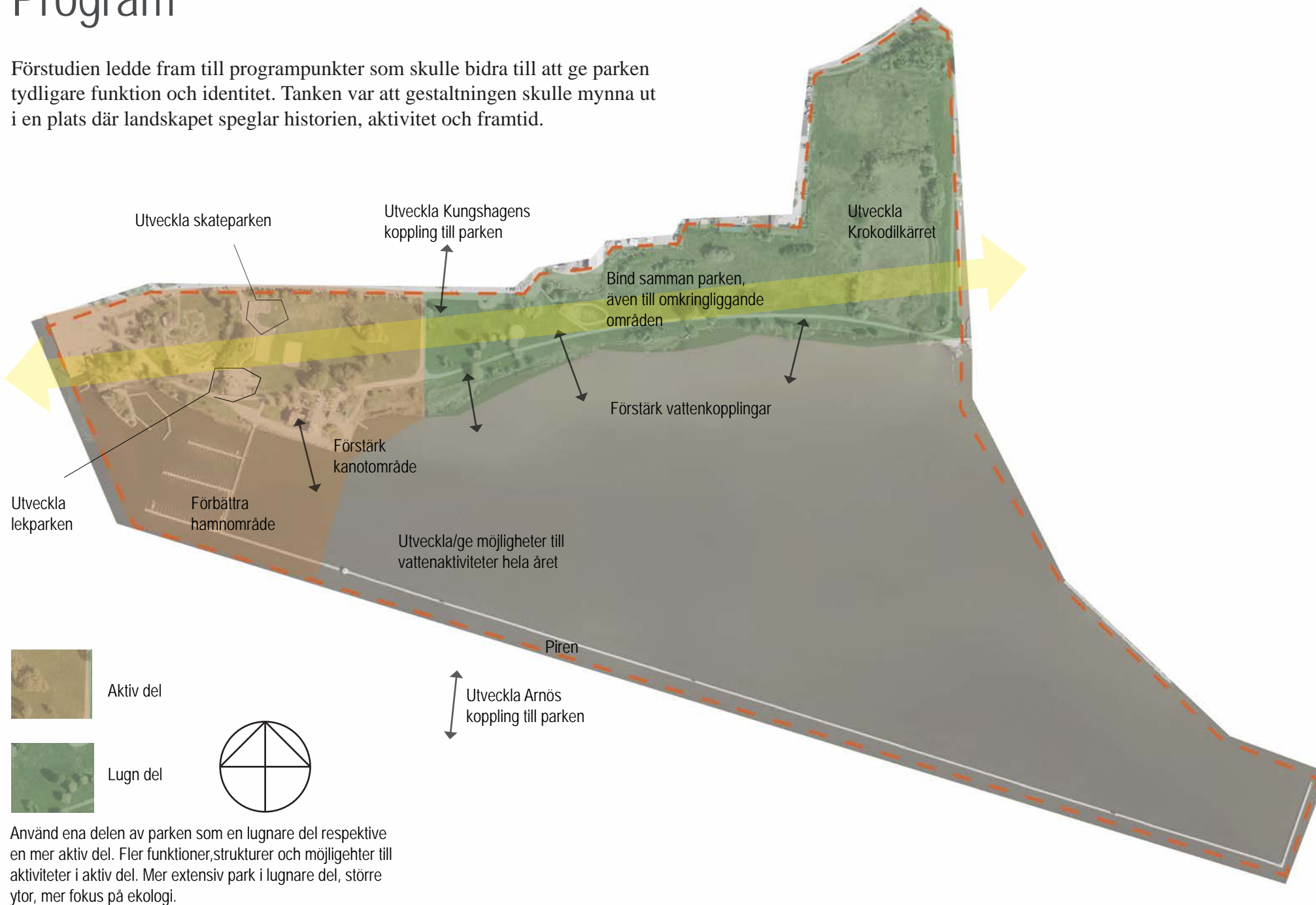
- Närheten och tillgängligheten till vatten och grönområden är viktigt för Nyköpingsborna.
- Ett bad är efterfrågat och skulle kunna ge mervärde till andra aktiviteter i parken. Platsspecifika element, såsom ett bad, kan stärka parkens identitet.
- Platsens historia med bland annat tegelbruk kan främja platsförankringen. Det finns också en tydlig historisk havsnära- och aktivitetsförankring och parken har befintliga karaktärsdrag som kan vidareutvecklas.
- Aktiviteter ökar med förbättrad kvalitet och ungdomar önskar mer aktiviteter, vilket då kan främjas. Det finns redan befintliga aktiviteter med potential för vidare bearbetning.
- Kopplingen till vattnet behöver stärkas. Även kopplingarna till och inom parken, mellan dess olika delar, behöver stärkas.
- Parken är mångsidig och det finns också potential att främja ekologin.

RESULTAT

Förstudien ledde fram till fyra övergripande programpunkter som var gemensamma för hela parken. De fyra kategorierna agerar huvudmål för det fortsatta arbetet. Inom dessa kategorier finns mindre mål för att driva projektet framåt och i rätt riktning. På programmet följde sedan en gestaltungsprocess, gestaltungsidé samt till slut den färdiga gestaltningen.

Program

Förstudien ledde fram till programpunkter som skulle bidra till att ge parken tydligare funktion och identitet. Tanken var att gestaltningen skulle mynna ut i en plats där landskapet speglar historien, aktivitet och framtid.

Använd ena delen av parken som en lugnare del respektive en mer aktiv del. Fler funktioner, strukturer och möjligheter till aktiviteter i aktiv del. Mer extensiv park i lugnare del, större ytor, mer fokus på ekologi.

Fig. 30. Programplan (kartunderlag Nyköpings kommun 2019).

För att i det gestaltande arbetet utveckla Hamnparken för att svara på arbetets frågeställningar ska:

- parken öppnas rent visuellt för att öka den visuella tillgängligheten och orienterbarheten, bland annat genom att gallra träd och buskage.
- den fysiska tillgängligheten för besökarna utvecklas, exempelvis med hjälp av fler GC-stråk samt tillgängliggörande av lektytor.
- fler cykelställ och sittplatser planeras in för att förenkla vistelse i parken.
- mängden bilburen trafik i området minska.
- GC-stråket som ryggrad i området behållas och utvecklas.
- siktlinjer utvecklas för att binda ihop parken.
- fler kopplingar skapas till och genom parken för att binda ihop parkens olika delar samt parken med omkringliggande områden.
- de strukturer och former som finns tas tillvara och arbeta utifrån dessa.
- kopplingar och närheten till vattnet förtydligas för att knyta samman land och vatten.

- de element som ger platsen identitet användas och förstärkas. Exempelvis vattnet, Vattensportens hus och piren.
- parken gestaltas med respekt för platsens historia samt förstärka platsens historiska användning, exempelvis genom inspiration från tegelbruket samt möjligheter till skridskoåkning.
- lekplatsen och skateparken utvecklas.
- aktiviteter vid vattnet förstärkas och läggs till, exempelvis genom badplats och kajpromenad.
- tillgängligheten öka för båtburna turister genom en gästhamn med tillhörande service.
- kanotverksamheten utvecklas och göra den tillgänglig för fler.

- parken gestaltas med tanke på Kungshagens kommande omvandling till stadsbebyggelse med bostäder.

- befintlig vegetation användas i så stor utsträckning som möjligt och stora träd bevaras. Komplettera med vegetation typisk för kust- och hamnområden i närheten.
- Krokodilkärret utvecklas.
- de befintliga trädrundlarna bevaras och få en starkare anknytning i parken.

Tillgänglighet, samband och rörelsestråk
Aktiviteter och lek
Nybyggnation
Vegetation och ekologi

Gestaltningsprocessen

Gestaltningsarbetet som följde efter programskedet delades in i olika delmoment. Först ett översiktligt idé- och skissarbete som övergick i ett mer konkret skissande fram till den slutgiltiga gestaltningen. För gestaltningsidé se sid 25. En tanke med gestaltningen var att själva genomförandet skulle vara möjligt att förverkliga inom en snar framtid, utan att vara ett alltför stort eller dyrt projekt. Tillvägagångssättet blev i huvudsak additivt då den nuvarande parken är stor och saknar många funktioner sett till önskvärda element från programmet. Nedan följer exempel på skisser som använts under processen.

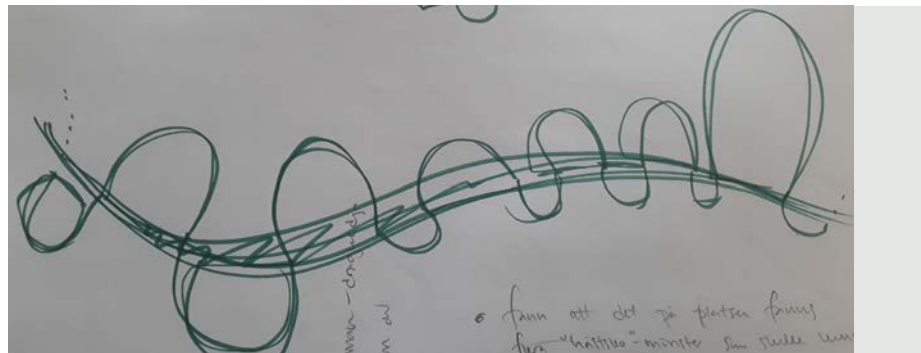

Fig. 31. Det befintliga GC-stråket som konceptbild för de organiska formerna på platsen.

Analys av parkens form längs vattnet ledde fram till en gestaltning där GC-stråket fick agera ryggrad och de andra elementen och delarna i parken följde på den (se fig. 31).

Fig. 32. Aktiv (orange) och lugn (grön) del av parken.

I led med att skapa en aktiv respektive lugn del av parken begränsades strandpromenadens kaj till att ta slut i övergången från aktiv till lugn sida (se fig. 32). Den lugna sidan lämnades i stort orörd bortsett från ändringar i anslutning till Krokodilkärret med fågeltorn, dammar och spänger, sittplatser längs strandlinjen och en husbilsparkering.

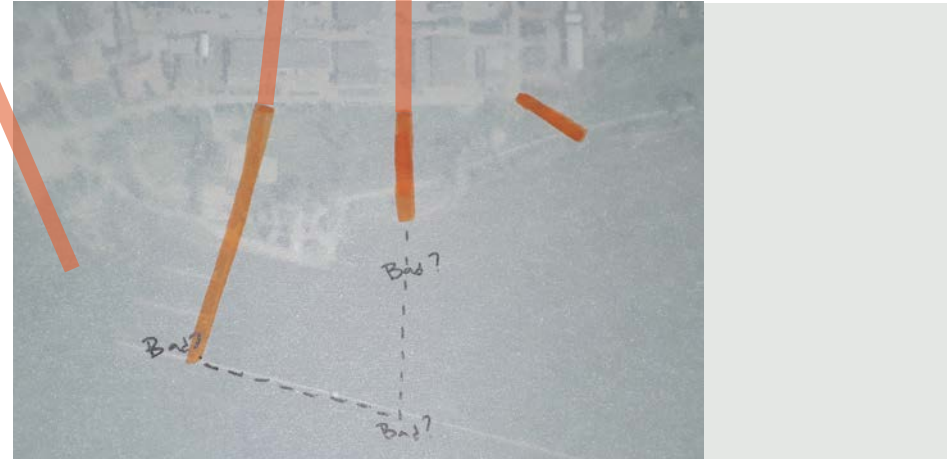

Fig. 33. Undersökning av lokalisering av bad utifrån befintliga tvärgående stråk i parken. Pil visar vidareutveckling av det vänstra tvärgående stråket mot Dinosaurieparken.

Arbetet utgick från den befintliga strukturen i parken och tanken var från början att den centralt, från Lennings väg belägna ingången skulle bli den nya huvudentrén, och att den därifrån södergående vägen skulle agera huvudstråk och avslutas med badet. Idén kasserades sedermera då huvudentrén då skulle hamna i skymundan och badet rent tekniskt skulle vara svårimplementerat. Andra platser som prövades var ett nytt stråk där badet hamnade på platsen för den befintliga gästhamnen. Dessa tester utgick från olika, både befintliga och tänkta, siktlinjer i parken (se fig. 33).

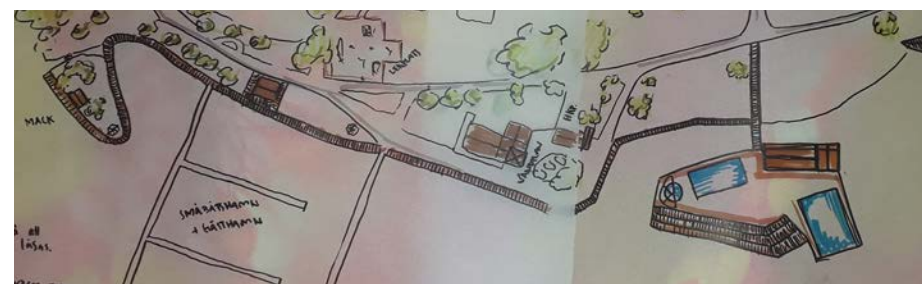

Fig. 34. Utprovning av träkajer längs strandkanten. Övre bilden visar en längre kaj som fortsätter vidare i parken, nedre bilden visar en kortare sträckning som även löper runt Täckas Udde.

För att förstärka formen där land möter vatten markerades vattenkanten med en träkaj i raka linjer för att förmedla karaktären av ett hamn- och industriområde samt för att koppla till den historiska användningen med träbryggor längs stranden. Det blir även en fortsättning av stråket längs Nyköpingsån. Denna prövades i olika tappningar (se fig. 34) med gemensam start där hamnområdet tar slut och Hamnparken börjar, och slut strax bortanför Vattensportens hus. Platsbyggda bänkar inbjuder till att stanna upp. Bänkarna även avskiljande och rumsskapande element samt som åskådarplatser vid kanottävlingar.

Fig. 35. Första lokalisering av badet vid det centrala stråket som kommer in från Lennings väg (se fig. 13).

Badet förlades initialt strax öster om Vattensportens hus, nära platsen för en historisk badplats (se fig. 35). Denna skulle ansluta till Täckas udde via en kaj längs vattnet. Detta ansågs dock sedermera för avlägset samt för grunt. En alternativ lösning blev då att flytta badet till piren och då som en förlängning av aktivitetsområdet. Badets slutgiltiga placering i änden på aktivitetsområdet blev dels en förlängning av aktiviteterna och band dessutom ihop Kungshagen med Arnö och fungerade rent visuellt även som en förlängning av det etablerade stråket längs Nyköpingsån efter Täckas udde ut mot Brandholmen. Solande och bad blev med den nya placeringen även mer avskilt med utsikt över öppet vatten och förbipasserande båtar.

För att få mer utrymme för badet längs piren (se fig. 36) flyttades gästhamnen från sitt ursprungliga läge vid piren istället till stranden vid Arnö, det vill säga på andra sidan Stadsfjärden (se fig. 13). Tanken var då att denna skulle bindas ihop med Hamnparken genom en bro över Stadsfjärden. Detta medförde dock att kajen längs strandlinjen fram till piren blev tom. Då det upplevdes finnas ett underhållningsvärde i att titta på båtar i anslutning till Hamnparken, samt att det skulle medföra extra rörelse i parken flyttades därför gästhamnen tillbaka i något mindre skala och badet placerades längre ut.

Fig. 36. Lokalisering av bad på platsen för gästhamnen.

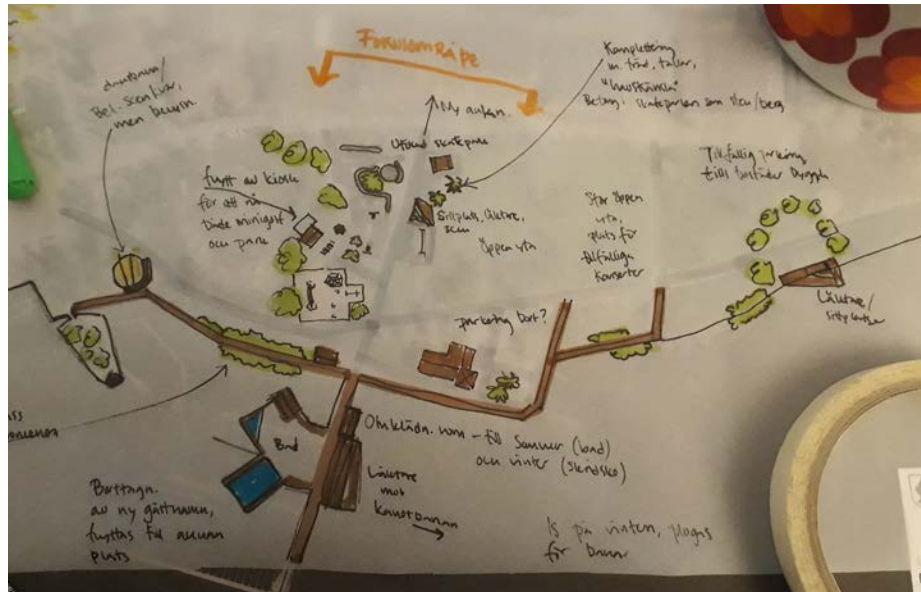

Fig. 37. Undersökning av fokusområde, markerat med orange.

Fokusområdets slutgiltiga placering (se fig. 37) upplevdes bäst svara mot syftet och frågeställningarna. Läge, anslutningar, redan etablerade funktioner samt den potentiella kopplingen till vattnet gav potential att arbeta vidare med.

Fig. 38. Ny bro mellan Hamntorget och Spelshagen.

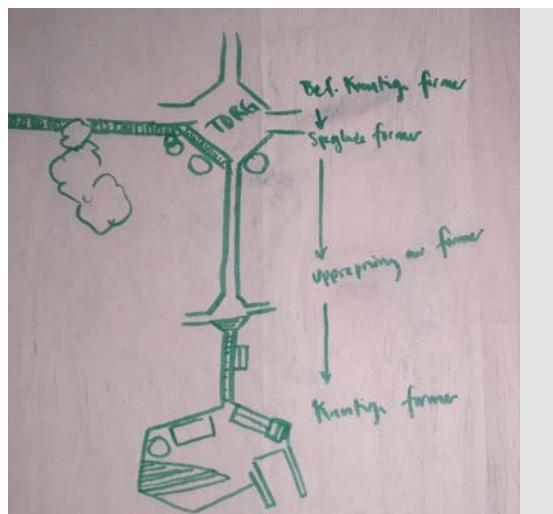

Fig. 39. Torgyta som binder samman Kungshagens bebyggelse med parken och vidare ner genom parken till ett bad.

Hamntorget i anslutning till huvudentrén lämnades i stort orört, bortsett från en anslutande GC-bro över Nyköpingsån mot Spelshagen för förenklad rörelse mellan stadsdelar (se fig. 38).

Försök att bjuda in folk utifrån att använda parken gjordes. Fig. 39 är ett exempel på ett rakt stråk som leder genom olika aktiviteter. Detta stråk togs sedermera bort men samma princip applicerades i fokusområdet.

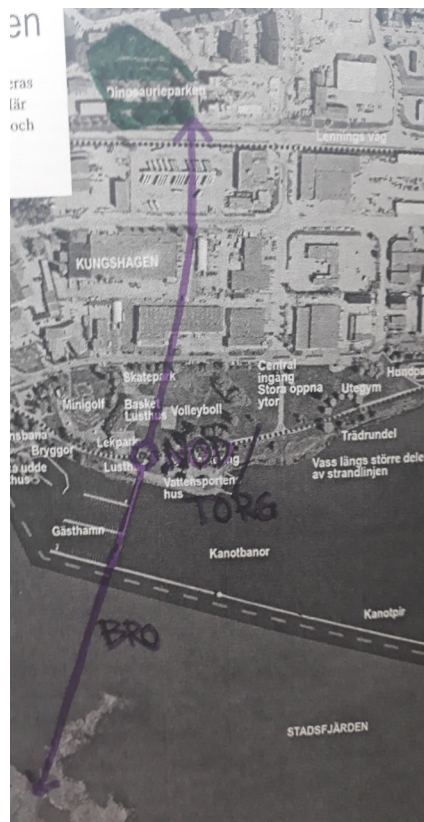

Fig. 40. Nytt stråk (lila pilen) genom aktivitetsområdet, från Dinosauriparken till Arnö.

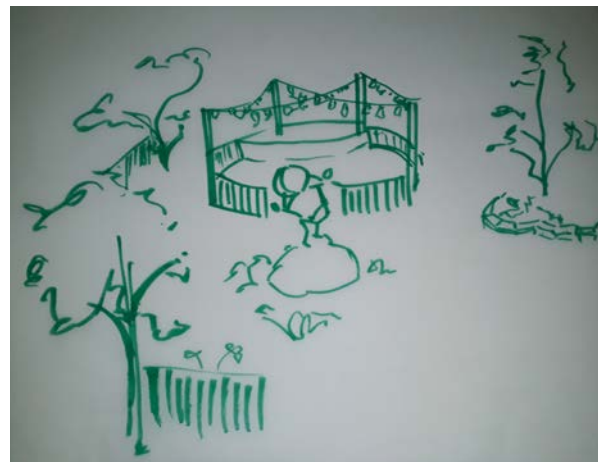

Fig. 41. Undersökande skiss på den nya placeringen av dansgolvet sett från Huvudentrén till Parken. I förgrunden ett konstverk. I den lilla finparken får dansbanan en fin inramning. Belysning gör att den kan utnyttjas även när mörkret faller.

Befintliga element i parken, såsom dansbanan, skulle kunna främja parkens karaktär som möjlig stadspark. Dansbanan skulle kunna flyttas in i den lilla finparken och göra ett mer stadsparksaktigt entréområde (se fig. 41). Flytt av dansbanan skulle också förbättra den tidigare skymda sikten mot vattnet från Hamntorget sett. Fler perenn- och eternellplanteringar bidrar till en stadsparks känsla. Växtmaterial bör vara med skärgårdskaraktär, exempelvis mycket gräs, få men färgstarka blommor och låga krypande överlevare.

Aktivitetsområdet förstärktes med ett sammanhängande gångstråk som korsade GC-stråket i ett mindre torg som fungerar som nod och mötesplats. Stråket förlängdes sedan ut från Hamnparken, genom Kungshagen, till den närliggande Dinosauriparken för att förbättra genomströmningen och underlätta passage till området (fig. 40).

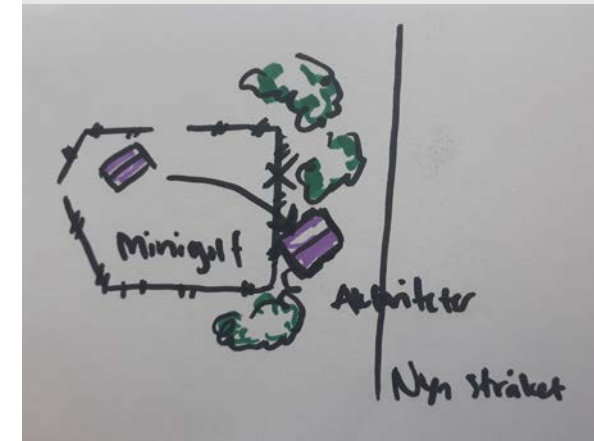

Fig. 42. Flytt av kafé från minigolfområdet så att det kommer närmre stråket.

I det mindre fokusområdet flyttades kaféet från sin ursprungliga position i minigolfområdet till att i stället ligga mellan minigolf- och aktivitetsområdet i syfte att göra det mer tillgängligt för Hamnparkens besökare samt binda ihop de båda delarna (se fig. 42). Här kan man sitta och fika medan barn leker, titta på människor eller ta en glass i solen.

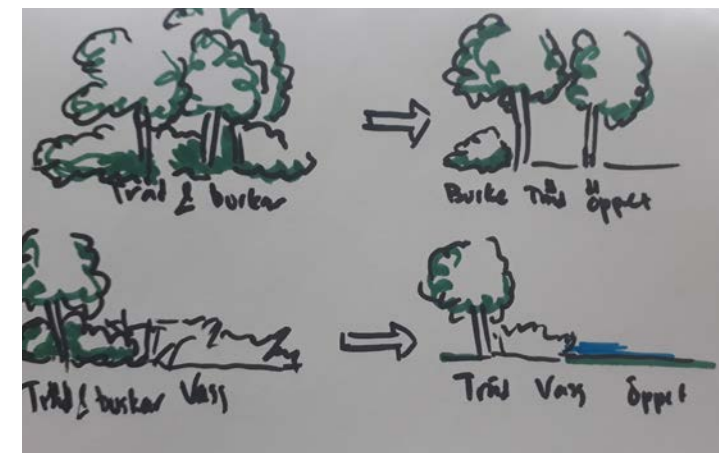

Fig. 43. Gallring/borttagning av vegetation.

Överlag för Hamnparken var tanken att större klungor träd skulle gallras för att skapa bättre sikt och sammanhållning genom parken, detsamma gällde större busksnår. Större träd skulle behållas där möjligt för volym. De befintliga träden kompletterades med tallar och flerstammiga blommande träd för att symbolisera skärgården, för estetiska och ekologiska mervärden, vindskydd och skugga. Mycket vass togs bort men behölls även på vissa delar. Detta både för ekologin samt för att skapa mer privata rum och en annan upplevelse längs tråkajen och GC-stråket. Fig. 43 visar exempel på gallring.

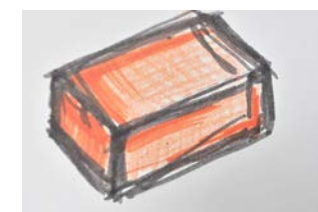

Fig. 44. Tegel som material kopplar till platsens historia och kan binda samman området.

Inspiration till gestaltning togs från hamnen och tegelbruket där varma färger som drar mot orange och rött är dominerande. Tegel som markmaterial, kantstöd i rabatter samt murar användes som ett led i detta vilket då binder ihop området. Tegelmurarna runt perennplanteringarna fungerar som informella sittplatser och gör att det händer något mer på höjdlid i parken.

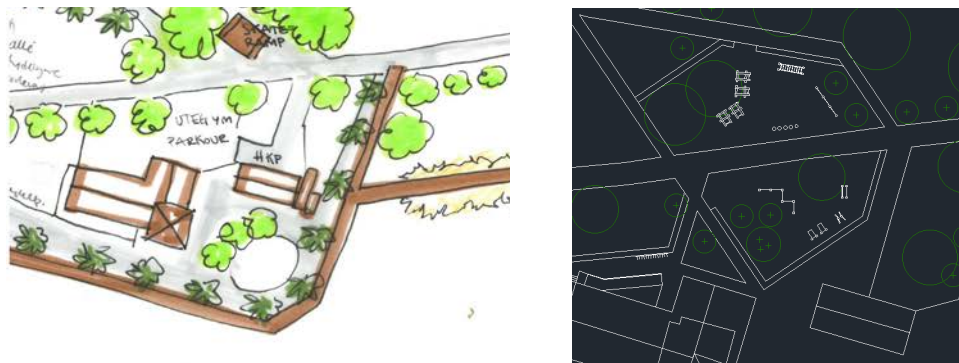

Fig. 45. Skisser av området kring Vattensportens hus. T.h. tidig skiss. T.v. senare skiss i CAD.

Parkeringsplatserna som idag finns vid Vattensportens hus togs bort och ersattes med ett större utegym som kopplar till de andra aktiviteterna i området (se fig. 45). Det fortsätter över GC-stråket och blir en förlängning av de andra aktiviteterna. Det inbjuder till att olika människor använder denna del av parken tillsammans. Ett utegym kopplar även till sin historiska användning då det var häromkring akrobatklubben hade sina träningsredskap. Kommunen skulle på sikt kunna köpa tillbaka bygganden för att ordna aktiviteter i och att hyra ut till småföretag, exempelvis för kanotuthyrning.

Fig. 46. Skisser på Krokodilkärret.

För gestaltningen av Krokodilkärret lades fokus på att främja ekologin och förbättra tillgängligheten samt sociala och upplevelsemässiga värden. Olika gestaltning med möjliga dragningar av spänger undersöktes (se exempel fig. 46). Också promenadstråk runt Krokodilkärret genom att klippa fler stigar. Ett nytt fågeltorn i ena änden möjliggör för fler att uppleva ekologin på närmre håll och kan också fungera som samlingsplats för skolor och grupper (fig. 46). Träspänger med mötesplats tillkommer för att göra det möjligt att korsa kärret. Dessa lokaliseras i kärrets södra delar för att inte störa djurlivet för mycket. Den befintliga vassvegetationen öppnas upp på delar av kärret för att skapa vattenspeglar, både av estetiska anledningar men också för att skapa en dagvattenhantering för rening och uppbromsning av vattnet innan det når ut i havet, samt för djurlivet.

Gestaltningssidé

Till grund för gestaltningen låg en gestaltningssidé som utgick från kopplingen till vattnet och en strävan att öka sammanhållningen mellan parkens olika delar. Detta i syfte att höja områdets kvalitet för att öka aktivitet, spontan användning och social samvaro. För fokusområdet var gestaltningssidén även att öka sammanhållningen och att koppla bättre till helheten också utanför själva fokusområdet, detta istället för att begränsa området inom fysiska gränser såsom strandlinjer och vägar.

Tanken var att Hamnparken skulle bli en park med hög kvalitet, där det alltid är liv och rörelse. En plats som kopplar både till sitt historiska arv, nutida användning och framtida möjligheter.

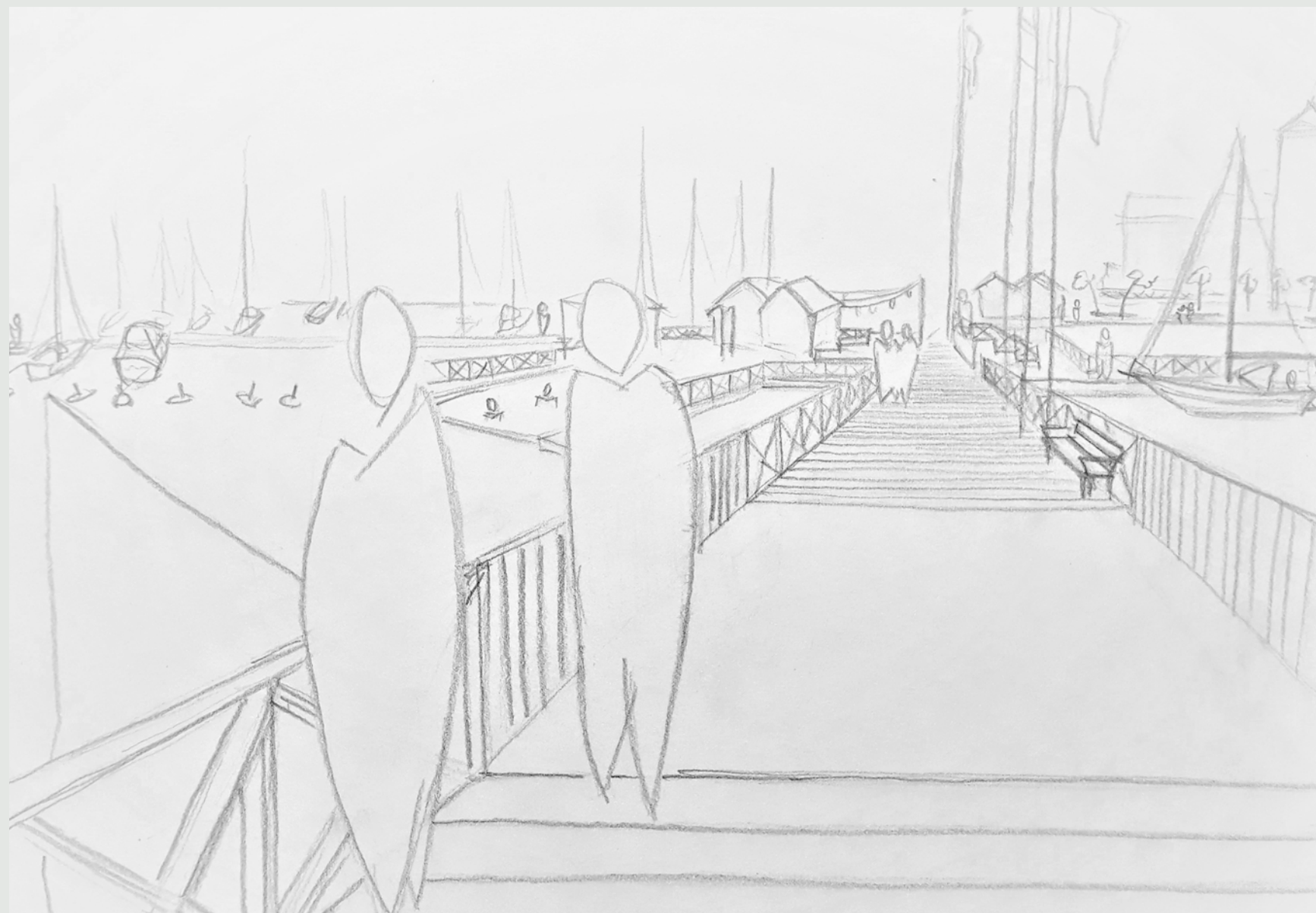

Fig. 47. Perspektiv 1, se figur 49 för plats. Perspektiv från den nya bron från Arnö, riktning norr. Bland annat syns gästhamnen, badet och Vattensportens hus. Stråket fortsätter hela vägen bort genom Kungshagen till Dinosauriparken.

Hamnparken gestaltningförslag

Se bilaga 2 för flygfoto med de nytillkomna delarna.

TECKENFÖRKLARING

- Befintligt träd
- Nytt träd, flerstam, blommande
- Nytt träd, tall
- Perennplantering, tegelmurskant
- Ängsmark
- Klippt gräs
- Vass
- Sand
- Trä
- Marktegel
- Asfalt
- Stenmjöl

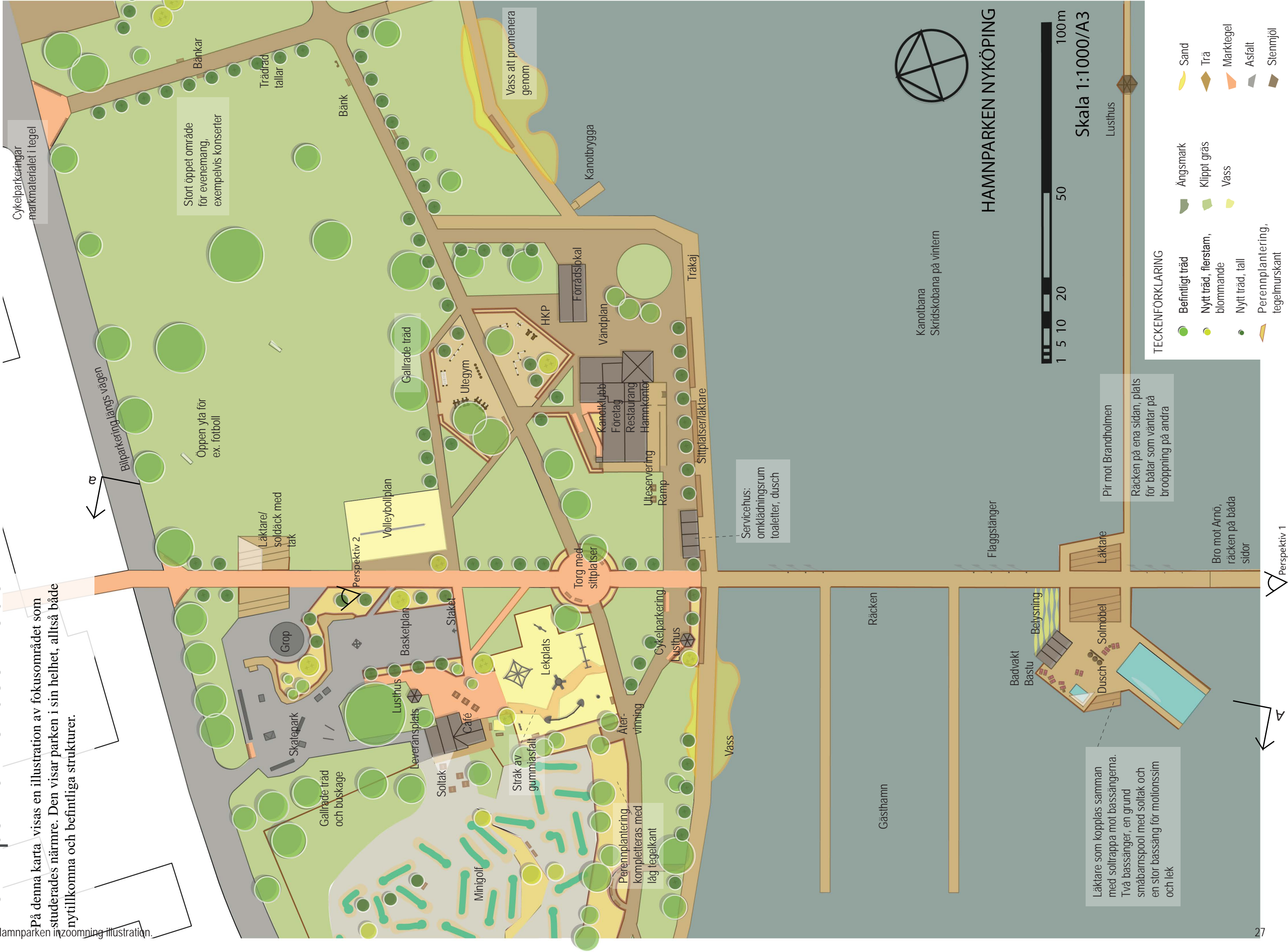
Fig. 48. Övergripande gestaltningförslag för Hamnparken.

Hamnparken fokusområde

På denna karta visas en illustration av fokusområdet som studerades närmre. Den visar parken i sin helhet, alltså både nytillkomna och befintliga strukturer.

Fig. 49. Hamnparken inzoomning illustration.

Nya stråk - samband

Denna karta visar de nya sambanden som tillkommer med de tre nya broarna mot Spelhagen, Arnö och Brandholmen. Genom dessa broas skulle det möjliggöras för sammanhängande promenad- och cykelstråk runt Stadsfjärden.

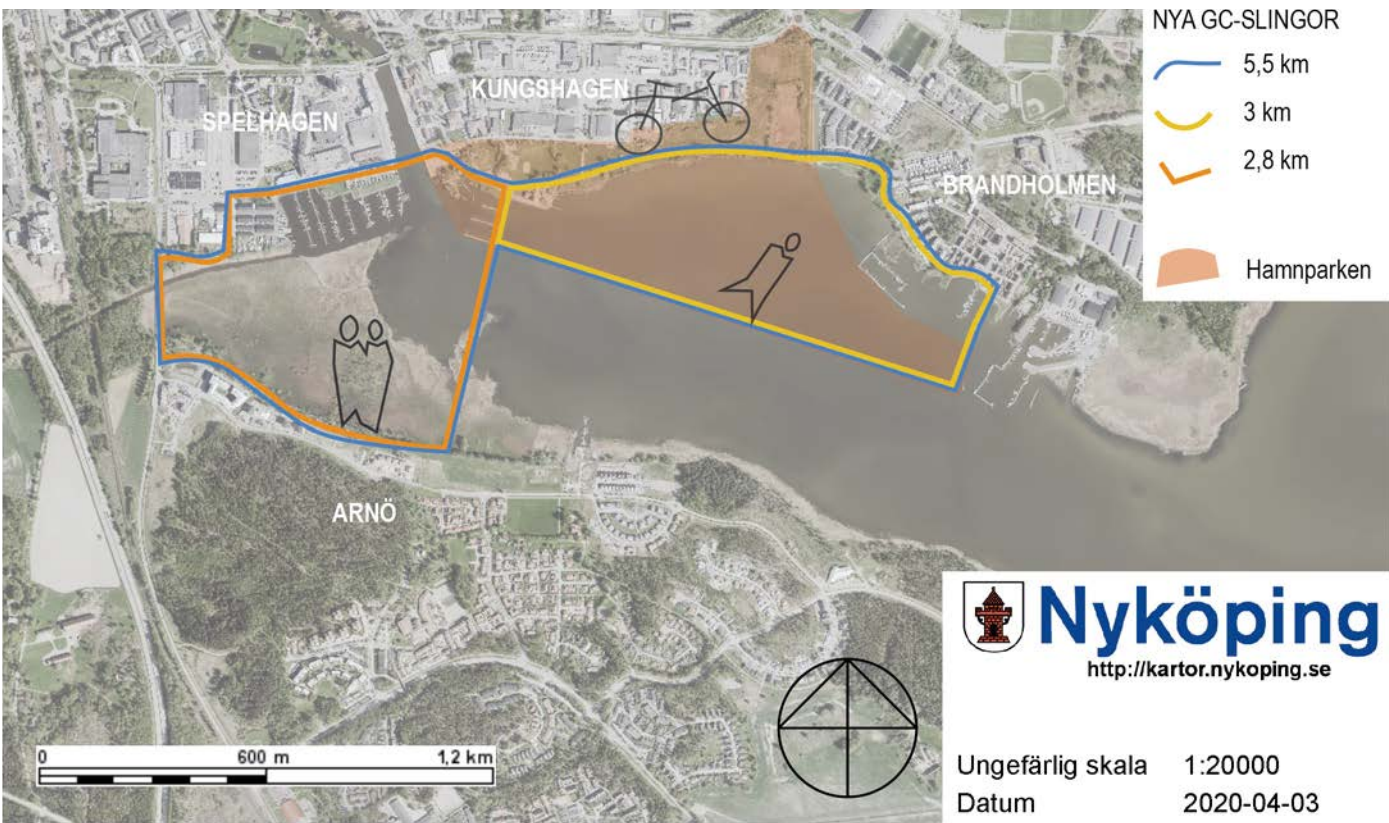

Fig. 51. Nya samband/stråk kring Stadsfjärden som möjliggörs av de nya broarna (kartunderlag Nyköpings kommun 2020).

Fig. 52 Perspektiv 2, se figur 49 för plats. Perspektivet visar aktivitetsområdets norra del, bland annat syns skategropen och sol-/hängmöblerna.

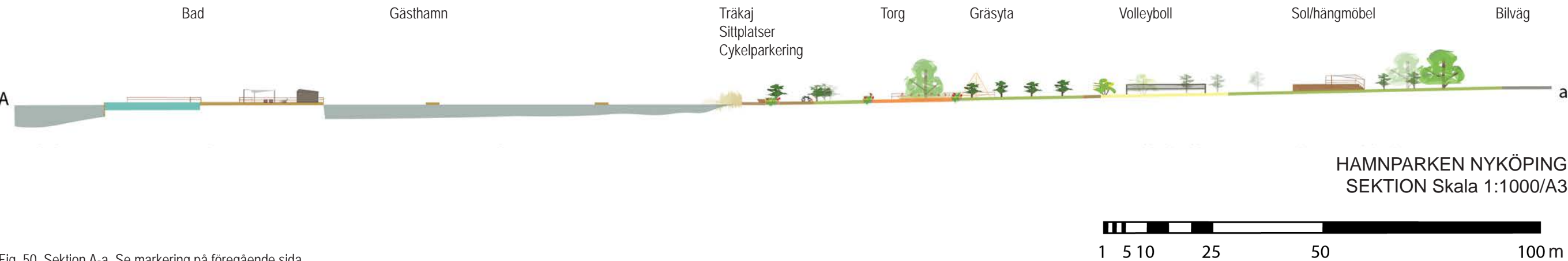

Fig. 50. Sektion A-a. Se markering på föregående sida.

DISKUSSION

Målet med arbetet var att skapa ett realistiskt förslag på en sammanhållen park, och lyfta den befintliga identiteten, förbättra parkens kvalitet och förbättra möjligheten till social samvaro. Detta i syfte att undersöka hur identitet, befintliga strukturer och koppling till vatten kunde lyftas fram och förstärkas genom medveten gestaltning. Med den föreslagna gestaltningen av parken blir Hamnparken mer sammanhållen, identiteten blir tydligare och den högre kvaliteten bidrar också till den sociala samvaron. Förslaget kan användas för vidare diskussioner. Sedan huruvida parken hade kunnat vara mer sammanhållen, identiteten ännu starkare, kvaliteten än högre och ge mer möjligheter till social samvaro är svårt att veta. Det blir en diskussion kring vad som är en rimlig nivå för platsen och, i viss mån, en ekonomisk fråga. Det fanns möjlighet att gå längre i alla aspekter, men frågan är om detta är rimligt eller ens önskvärt.

Hamnparken knyter an till sin identitet och historia i större utsträckning än underlaget, bland annat genom utökad vattenkoppling via tråkajen och badet. Även genom förstärkningen av kanotsporten genom läktare samt möjligheten att åka skridskor på vintern. Funktioner och därigenom kvaliteter har utvecklats för att ge en mer komplett helhetsbild. Ökad tillgänglighet såväl fysiskt genom fler stråk och tillgängliganpassning av de redan befintliga, samt psykiskt genom ökad visuell överblick, tillägg av bland annat tråkaj, bad, sol-/hängmöbler och annat som syftar till att öka rörelsen och den sociala samvaron är alla insatser i led med Gehls teorier om att höja en plats kvalitet och därmed öka de spontana sociala aktiviteterna (Gehl, 2010, s. 21). En bibehållen strävan att göra Hamnparken inkluderande hölls från program och genom gestaltungsprocessen (parkering togs bort, sammanhängande stråk, sittplatser), något som också förordas i litteraturen för bättre inkludering (Gehl, 2010, s. 9, 143).

Identitet, struktur och vatten-koppling

Identitet och karaktär visade sig under projektets gång i större utsträckning än vad jag väntat mig gå hand i hand. Det var dock av vikt för mig att inte blanda ihop dessa två begrepp då allt det som ger karaktär i parken inte nödvändigtvis är del av Hamnparkens identitet. Men mycket av det som ger karaktär, såsom de stora träden, bidrar till platsens identitet. Lynch (1960, s. 48) menar att lokala landmärken såsom typiska träd eller typiska mindre gärna återkommande detaljer leder betraktaren i utforskandet av en plats identitet och struktur. Med detta i åtanke gjordes försök att göra tillägg i parken mindre och istället återkommande, exempelvis tråkajen som följer längs stranden och bryggorna samt

spängerna i Krokodilkärret. Dessa binder ihop området och ökar därmed potentialen för besökarna att utforska parken. De befintliga strukturerna i Hamnparken, exempelvis GC-stråket, lämnades kvar med sina organiska former för att skapa kontraster i mötet mellan hamnen och det naturliga. Detta ledde till att den lummiga och gröna känslan bevarades samtidigt som den kompletterades med mer strikta element av en park där hamn möter vattnet. Det medförde att parkens karaktär som den har idag behölls men fler dimensioner av området såsom dess historia och tidigare användning synliggjordes, samtidigt som det tydligt förblir ett område i omvandling.

Bearbetning av identitet och historia skedde fortlöpande under hela projektiden och fick i många fall även den gå hand i hand då platsens historia påverkar identiteten. Ett exempel var småbåtshamnen som länge funnits i området och fortfarande är en stor del av områdets identitet och karaktär. Annan historisk information, såsom vilken vikt området haft för skridskoåkning framkom relativt sent i processen, det hade annars med fördel kunnat få ta större plats i gestaltningen exempelvis genom en skridskobana på land för en aktiv park året runt. Samtidigt kändes det viktigt att för projektet inte lägga alltför stor vikt vid platsens historia, utan se det som ett välfungerande verktyg att resonera kring gestaltning med, exempelvis var det nya utegymmet skulle placeras (tidigare historiskt på platsen) men utan att låsa sig för potentiellt bättre lösningar. Det som framkom som den största identiteten under projektets gång var vattnet, som också fick störst fokus i arbetet. Detta för att det är den tydligaste och också den som är lättast att förmedla till besökare. Eftersom vattnet dessutom följer hela Hamnparkens sträckning fungerade det som en stark sammanhållande faktor.

Kopplingen till vattnet, en integrerad och etablerad del i platsens identitet, stärks när det tillgängliggörs exempelvis med bad och strandpromenad. Etablerandet av ett bad föll sig därför som en rimlig förbättring sett till förväntningarna på parken, och också i relation till andra alternativa lokaler för ett sådant bad i Nyköping, såsom längre upp i Nyköpingsån eller i området Spelhamnen. En tanke under processen var att förslaget kunde användas vidare som en del i Nyköpings kommuns arbete med hamnområdet och att badet, om det skulle bli en del i områdets slutgiltiga form, i så fall kunde etableras tidigt i processen för att förstärka identiteten och kopplingen till vattnet och att de andra delarna därefter kunde växa fram successivt i takt med ökad finansiering. Tanken var att badplatsen då i ett tidigt skede skulle sätta Hamnparken på kartan och locka besökare till parken. Samtidigt som platsen planerades långsiktigt skulle det på så vis snabbt bli ett intressant och tillgängligt besöksmål, i led med det sätt som ett bad i Frihamnen satt Jubileumsparken på kartan för göteborgarna⁵.

En av premisserna för arbetet från Nyköpings kommuns sida var att inte se till kostnad, utan mer se till områdets potential till förbättring. Utformningen och den slutgiltiga placeringen av badet upplevs därför rimlig sett till platsens förutsättningar då det på ett avvägt sätt kunde tänkas öka attraktionsvärdet, ge mervärde och koppla till Hamnparkens vattennära identitet. Samtidigt kändes det viktigt att gestalta på en rimligt genomförbar och applicerbar nivå, gestaltningen är därför tänkt att kunna fungera som ett ramverk och ge möjlighet för successiv vidareutveckling av Hamnparken. Ett exempel på en senare vidareutveckling av aktivitetsområdet är tänkt att kunna vara att anlägga en konstgjord sandstrand intill tråkajen, återigen på liknande vis som i Jubileumsparken. För att ge förutsättningar för en bredare vidareutveckling bevarades också de stora öppna gräsytona, med fördelen att de tills dess fungerar som plats för besökarna att påverka och använda som de vill.

En aspekt att planera för under gestaltningen var rimliga ytor för parkering. Detta var en önskan från kommunen då de sommartid har stora problem att ordna tillräckligt utrymme för det ökade behovet av husbilsparkering. Det föreligger också ett behov av parkeringsplatser inför det kommande bostadsbyggandet. Vid Göteborgs Jubileumspark fanns en stor bilparkering som inte var särskilt välanvänd och i och med att Nyköpings kommun skulle kunna planera för att satsa på att göra det enkelt att ta sig till platsen (bland annat med en busshållplats med tät trafik) kunde ett alternativ vara en tillfällig parkeringslösning som sedan avvecklas i takt med tätare kollektivtrafik och fortsatt etablering av området. Å andra sidan, då utbyggnaden av bussförbindelser vanligen först blir aktuellt när bostadsområdet är etablerat och besökstycket på Hamnparken såpass högt att det anses värt att förlägga hållplatser vid området, skulle det kunna vara en positiv insats från och för kommunen att redan från början anlägga en hållplats för att tidigt främja parklivet för nyköpingsborna och visa att de arbetar aktivt för en mer hållbar framtid.

För den framtida etableringen av bostäder finns också en utmaning i att skapa en mjuk övergång mot Hamnparken, både för att skydda den privata känslan vid husen men också för att skydda den offentliga känslan i parken och att öka aktiviteten i gränzonen (Gehl 2010, s. 75-88). Detta hade kunnat vara en intressant vidareutveckling av projektet, men föll utanför ramen för arbetets syfte. Det fanns heller inte några tillgängliga planer för hur den framtida bostadsbebyggelsen kan tänkas te sig eller vad som händer i det område som gränsar mot Hamnparken. Förslagets omfattande oprogrammerade öppna ytor ger dock utrymme för en framtida dynamisk utveckling i takt med tilltagande bebyggelse, vilket med fördel kan tillåtas inverka på både utvecklingen av bostäder och park, gärna i samråd.

5. Passalen i Jubileumsparken, 2019. Intervju 20 september.

Föreslagna framtida kopplingarna i form av broar är tänkta att knyta samman Nyköpings olika delar med Hamnparken som nav och därmed främja den sociala samvaron. En bro över Nyköpingsån mot Spelhagen i parkens västra del, en avslutande bro från piren till Brandholmen i öster och en bro i slutet av det nya nord-sydgående stråket mellan Dinosaurieparken och Arnö. Detta är förstås mycket dyra investeringar men skulle öka potentialen för området avsevärt. Området är i dagsläget relativt avskilt även om det är många som cyklar och rör sig längs gångvägen. Broarna skulle knyta ihop Nyköping via hamnen och fungera som nod för hela Nyköpings stad, istället för att som idag vara en ände och ett slut där vattnet tar vid. Planeringen av dessa större ingrepp gjorde det viktigt att beakta känslan för rummet, Stadsfjärden är ett stort och idag (bortsett från kanotpiren) oavbrutet vatten. Den förmedlar en känsla, bland annat av fjärdens vidd, vilket kan komma att påverkas av broar. Detta får ställas i relation till möjligheten att uppleva fjärden på närmre håll och de nya perspektiv som kommer i och med möjligheten att korsa den.

Piren, kajen och broarna gör också att vattnet integreras. Vattenmassan blir inte längre något annat utan istället en förlängning av parken. Det finns tidigare exempel där man arbetat med att låta vattnet bli en del av parken, ett uppmärksammat exempel är Sjövikstorget i Stockholm där man tagit in vattnet i rummet (SWECO, u.å.). Ansvarig landskapsarkitekt Thorbjörn Andersson (SWECO, u.å.) tog där hjälp av strukturer såsom bryggor och soldäck för att göra vattnet till en del av parkrummet och därmed förlänga parken, på liknande sätt som i mitt förslag.

Vill man att området ska kunna fungera som nod och bron till Arnö som genomfart behöver det vara öppet och tillgängligt dygnet runt. Att piren i dagsläget är låst kvälls- och nattetid försämrar drastiskt områdets koppling till vattnet. Det försämrar också viljan att röra sig i området. På samma sätt påverkas funktionen och känslan av Hamnparken av badets tillgänglighet, som idealiskt bör vara gratis och öppet hela tiden.

Alternativ till broar hade kunnat vara färjetrafik i någon form eller småbåtar/ekor till låns för utflykter eller transport, liknande vad som funnits historiskt på platsen. Färjor blir dock inte ekonomiskt hållbart jämfört en bro i längden, givet en rimlig mängd turer per dag, de medför också miljöpåverkan och riskerar att bli en attraktion. Samtidigt åker man då båt till och från parken med fördelen att man stärker dess upplevda identitet och betydelse. Ekor eller småbåtar vore en komplicerad lösning då det föreligger risk för stöld, är svårt att hålla en hög säkerhetsnivå samt kräver ett strukturerat tillvägagångssätt där någon måste vara ansvarig och ordna logistiken. En annan möjlighet hade kunnat vara broar i mindre omfattning, exempelvis ingen till Arnö, med risken att detta påverkar parkens tänkta centrum och upplägg (badet hamnar exempelvis då istället i utkanten snarare än på vägen någonstans).

Kvalitet, aktivitet och social samvaro

Att försöka främja den sociala samvaron innebar att försöka arbeta med områdets praktiska och emotionella betydelse (Lynch, 1960, s. 8), något som dock enligt Lynch är svårt att påverka fysiskt utan istället gärna växa fram av sig själv (Lynch, 1960, s. 8). I syfte att verka för att underlätta detta arbetade jag med möjligheter. Exempelvis genom att öka kvaliteten i parken för att möjliggöra för besökarna att upptäcka den både fysiskt och psykiskt. Genom att ge förutsättningarna för en levande park menar jag att det också ger en möjlighet till en starkare betydelse. Den sociala samvaron i Hamnparken gavs bättre förutsättningar också med tillägg av stråk inom området som knyter samman funktioner samt genom mötesplatser såsom torg och kafé, aktiviteter som utegym och skatepark och platser att stanna på såsom kajpromenad med bänkar, sol-/hängmöbler och badplats.

Arbetet med kvaliteter, funktioner och aktiviteter har gått hand i hand under arbetet även om kvaliteter och funktioner har varit överordnade aktiviteter, vilket var ett medvetet beslut då aktiviteter bör följa av kvaliteter och funktioner eftersom de oftast är nyckeln för att få saker att hända, något som också förordas i litteraturen (Gehl, 2010, s. 21). En ökad kvalitet främjar också den sociala samvaron då, som Gehl (2010, s. 21) också hävdar, de frivilliga aktiviteterna på platsen ökar med en ökad kvalitet. Ju fler människor som besöker Hamnparken desto större chanser att främja det sociala livet.

Utveckling av de befintliga funktionerna och aktiviteterna kunde med enkla medel öka kvaliteterna i parken. Exempelvis genom fler stråk och borttagning av bilar genom ett utegym istället för bilparkering. Ett annat exempel är skateparken som behölls men vidareutvecklades med en ny skategrop och ett tillägg med sittplatser/läktare i solläge. De befintliga elementen är kvar och ungdomarna kan själva få vara med och bestämma hur platsen ska utvecklas. På samma sätt skulle även läktaren kunna byggas i samarbete med frivilliga för att öka den sociala förankringen. Basketplanen kompletterades med staket vid korgarna för att skydda förbipasserande, och förbättrar således inte bara för de som utövar aktivitet utan också för publik och förbipasserande. Också det nya servicehuset med omklädningsrum, toaletter och dusch både för sommar- och vinterhalvåret verkar till att höja kvaliteten i parken.

Det sociala livet främjas också av mycket sittplatser både formella såsom bänkar och informella såsom kajen och tegelmurar runt planteringarna. Även caféet, badet och bastun främjar den sociala samvaron. Det hade dock kunnat främjas ännu mer, exempelvis genom att planera in för en

större delaktighet hos befolkningen i att påverka och vara med och skapa sin park. Det senare har i referensobjektet Jubileumsparken fungerat väl för att göra folk engagerade och möjliggöra för möten. Detta hade kunnat vara intressant att lägga större fokus på, och en intressant aspekt för Nyköpings kommun att ta vidare i arbetet. Exempelvis skulle man med enkla medel kunna bjuda in till en workshop för att bygga sol-/hängmöbler och bänkar. Att platsen får växa fram på plats under en längre tid samt med deltagandeprocesser kan vara att föredra även av anledningar såsom att folk får känna sig delaktiga och knyta starka band till platsen. Det kan även vara positivt ur ett ekonomiskt perspektiv då byggandet inte behöver ske så snabbt.

Hållbarhet

Eftersom Hamnparkens gestaltning blir unik till följd av platsens unika identitet och historia kan det argumenteras för en hållbarhetsaspekt då en unik plats inte lika snabbt upplevs gå ur tiden, inte upplevs daterad på samma sätt och följaktligen inte behöver göras om lika ofta. Ur en hållbarhetssynpunkt är den föreslagna gestaltningen på andra sätt också positiv. Exempelvis då den tar tillvara på platsens tillgängliga resurser (vattenkopplingen) för att skapa ett större värde. Även genom att användandet av befintliga strukturer och funktioner sparar på resurserna. Gestaltningmässigt finns det dock andra lösningar som ur andra aspekter hade kunnat fungera bättre, och kanske hade en gestaltning också blivit bättre ur andra synvinklar om man inte hade utgått från befintligt material.

Hållbarhetsarbetet ur ett bredare perspektiv är i den föreslagna gestaltningen mest centrerat till de människor som använder platsen, för exempelvis ekologin kan förslaget Hamnparken istället resultera i en försämring (spänger i Krokodilkärret, rensning av buskage). Hade detta varit fokus hade även arbete med hållbarhet kunnat dras mer till sin spets beroende på vilka aspekter man valt att titta på, exempelvis genom ännu fler mötesplatser och samlingsplatser samt aktiviteter som får människor att mötas för att öka den sociala hållbarheten. Processen i att bygga nya delar och element av parken kan dock likt Jubileumsparken göras på ett mer socialt hållbart sätt genom att bjuda in allmänheten att ha synpunkter och idéer, samt att hjälpa till och vara praktiskt delaktiga i utbyggnaden. Det finns heller ingen tvingande anledning att bygga alla nya delar i ett drag utan det kan snarare rent hållbarhetsmässigt finnas värde i att låta det ske successivt.

Att Hamnparken använts tidigare ökar också den potentiella hållbarhetsaspekten då man kan använda det som fungerat/inte fungerat

för en vidareutveckling av parken. Ett exempel är de upptrampade stigar som redan finns som ger information om hur människor vill använda platsen, dessa gav ett bra underlag för var man bör utveckla stråken.

Byggnation både av förslaget Hamnparken och kommande bostäder riskerar innebära störning för djurlivet. För att mildra denna påverkan vore det positivt om det etablerades buskar och träd även inne i Krokodilkärret där det idag endast är vass. För att åstadkomma detta behövs delar av marken höjas upp vilket är lämpligt när man behöver lägga massorna från utgrävning för dammar. Det öppnar således för ett mer hållbart utbyggnadsarbete i flera plan.

Namnet Hamnparken

Det föreslagna namnet Hamnparken etablerades tidigt i processen för att kunna fungera som hållpunkt under arbetet samt under diskussioner. Lynch (1960, s. 108) menar också att en plats icke-fysiska karaktäristika, såsom namn, kan hjälpa till att utkristallisera identitet vilket nyttjades under arbetet. Platsens betydelse eller associationer (sociala, historiska, funktionella), frikopplade från de fysiska kvaliteterna förstärker också en plats antydan till identitet eller struktur (Lynch, 1960, s. 108). Att ge parken namnet Hamnparken underlättar och ger också en förförståelse för besökare. Att den kallas för Hamn- och därtill -park ger associationer på förhand. Besökarnas tankar om platsen kan därigenom förstärka parkens identitet. Att genom gestaltningen ha anspelat på och förstärkt platsens historiska betydelse och användning förstärker ytterligare platsens identitet via människors fortsatta associationer.

Metoddiskussion

Till arbetets styrkor hör ett väl underbyggt underlag med platsanalys, löpande kontakt med ansvariga på kommun och feedback från olika beslutsnivåer (ansvariga för planering, skötsel, kommunekolog), studie av medborgardialog samt stöd i litteraturen. Gestaltningen är också förhållandevis realistisk och det rör sig inte om så stora ingrepp i den befintliga miljön. Till arbetets relativa begränsningar kan nämnas tillvägagångssättet; för att på ett bättre sätt besvara frågeställningarna kunde mer tid ha lagts på skissande för alternativa förslag och man hade kunnat prövat fler alternativa lösningar under arbetets gång. Skulle arbetet göras om skulle mer fokus lagts på analys av gröna kopplingar utåt och hur området står i relation till omvärlden. Vissa element i gestaltningen såsom badet är också förhållandevis dyra.

Projektet blev under arbetets gång väldigt omfångsrikt och det rymms många dimensioner i utvecklingen av Hamnparken; bland annat kommunens önskemål, medborgarnas önskemål och platsens historia. Det innebär också att projektet hade kunnat få väldigt olika resultat beroende på vilken dimension som läts styra. De dimensioner som har fått få mest genomslag var Hamnparkens identitet, historia och kvaliteter och hur man kunde jobba med att förstärka dessa. Att arbeta mer eller mindre förutsättningslöst med projektet jämfört med om det varit mer styrt från kommunens håll gjorde att gestaltningen kunde ske mer fritt och det gick att skissa undersökande på ett mer givande sätt, risken hade annars varit att det förutsättningslösa gått förlorat. Samtidigt hade det varit en trygghet i att ha någon form av styrning att förhålla sig för att smalna av alternativen. Med fria ramar blev ett redan fritt arbete väldigt fritt vilket gjorde att det stundtals blev svårt att på egen hand driva arbetet framåt, det gjorde också det svårt att sälla fram relevant information. I detta mindre projekt var det dock givande att förhålla sig efter de delar som framkommit i förstudien utan extra styrning från kommunen, det gjorde att nya saker såsom idén om det förlängda stråket i aktivitetsområdet och lokaliseringen för badet kom fram i det skissande arbetet vilket upplevs vara till fördel för projektet som helhet.

Användandet av en egen analysmetod grundad i Lynch sätt att analysera staden samt en SWOT-analys gav relevant underlagsinformation. Analysen baserad på Lynch begrepp var mer teknisk och gick in mer i de fysiska attributen medan SWOT-analysen visade på frågor som är svåra att se i en karta samt även gav utrymme för en mer känslobaserad analys. De båda analysmetoderna kompletterade varandra väl då de genom att de är såpass olika gav olika infallsvinklar på platsen. Något de saknade var en mer aktivitets-/användaranpassad vinkel, vilket hade kunnat ge mer information om hur platsen egentligen används av besökarna. Analysmetoderna lämnade inte heller plats för input utifrån. Ett alternativt tillvägagångssätt hade kunnat vara att på ett strukturerat sätt och i mer detalj undersöka hur användningen av platsen ser ut idag och komplettera detta med exempelvis intervjuer på plats, en uppenbar svaghet i ett sådan tillvägagångssätt skulle dock bli en skevhet och det skulle även vara svårt att få ett tillförlitligt underlag, men det hade kunnat ge en större inblick i hur den befintliga parken fungerar och därmed vilka utvecklingsmöjligheter som finns.

Möten och diskussioner som hållits med Nyköpings kommun skedde överlag i fritt format och medförde därmed att de kunde få olika utfall i det fortsatta arbetet beroende på vad som togs upp och vad jag tog med mig. Det gav dock mycket för arbetet att få den typen av information via diskussioner som annars är svår att hitta. Det var även positivt att få feedback och kunna bolla gestaltning med de som vet mer om parken, själva använder den och ser hur den används på daglig basis.

Valet av en enstaka fysisk referensplats som inspirationskälla upplevdes, sett till projektets utformning och omfattning som lagom. Risken hade annars varit att fastna i att undersöka hur andra löst liknande situationer istället för att komma vidare med den egna platsen. Det upplevdes dock kunna ha varit mer givande att besöka inspirationsplatsen senare i processen när jag också själv kommit längre på vägen, något som tyvärr inte var möjligt för projektet eftersom delar av referensparken stängde för säsongen.

Att fokusera på skissande och gestaltandet som den huvudsakliga delen av arbetet kändes relevant sett till projektets utformning, detta för att kunna undersöka platsen och hinna prova ut en gestaltning. Själva den gestaltande processen med dess olika delar hade kunnat få mer fokus med ett annat upplägg (exempelvis med processen som drivande) då det innehåller viktiga aspekter som tyvärr inte har kunnat vara i fokus under detta arbete på grund av den begränsade tidsramen. Gestaltning som metod fungerade bra för att undersöka parken och hur man kan utveckla den. Det var dock inte enkelt att göra en gestaltning som kan vara transparent och ta upp alla aspekter som har betydelse för platsen. Gestaltning är dessutom ofta förskönande och överdrivet, det ser sällan likadant ut när det väl blir verklighet, både på gott och ont.

Det hade kunnat vara av värde med ett mer avskalat syfte med smalare frågeställningar, något som jag tror hade förenklat metoden och skärpt resultatet. Det hade dock minskat antalet nya frågeställningar, funderingar och potentiella förbättringsmöjligheter.

Nya frågeställningar

Under projektets gång diskuterades tillgängligheten i området. En aspekt av detta var den befintliga lekplatsen som i dagsläget har strid sand som fallskydd vilket kan försvåra för vissa att ta sig fram. Representanter från kommunen ställde sig frågande till gummiasfalt på grund av miljöaspekten som är en viktig ståndpunkt för kommunen men samtidigt kändes det viktigt i projektet att lekplatsen skulle vara tillgänglig för fler. Lösningen blev då ett stråk av gummiasfalt till en del av lekutrustningen medan resten av ytan förblev strid sand. Hur man vidare kan arbeta med tillgängligheten i området skulle vara intressant att undersöka vidare. I samband med detta framkom även frågor kring den upplevda tillgängligheten i området då platsen ligger nära centrum men att det ändå är relativt få som går dit. Detta hade också varit intressant att arbeta vidare med men låg utanför detta projekt.

Trygghetsaspekten är en vanligt förekommande fråga i kommunala planeringssammanhang och var även något som kom upp under diskussion med kommunen. Eftersom det i dagsläget inte alltid är rörelse i parken skulle det vara intressant att undersöka hur man kan jobba med att skapa en upplevelse av trygghet i en miljö där det inte alltid rör sig så mycket människor.

Under arbetet framkom även funderingar kring hur man kopplar området till befintlig grönstruktur och stråk. Ett vidare arbete skulle kunna vara att titta på hur man kan skapa en helhet av grönstrukturen i Nyköpings centrala delar.

Slutord

Hamnparken har potential att utvecklas till en betydelsefull park både för boende i närområdet men också för mer långväga besökare. Att arbetet mynnade ut just i en hamnpark sätter ett nytt ord på kartan som visserligen blivit använt förut men ännu inte har en egen innebörd såsom exempelvis ordet stadspark. I projektets uppstartsperiod fanns en fundering på att göra en gestaltning för en stadspark för Nyköpings kommun men då detta satte fokus på för platsen ovidkommande detaljer såsom ”vad är egentligen en stadspark?” frångicks idén och begreppet ”hamnpark” föddes. Potential finns ändå för Hamnparken att bli hamnstaden Nyköpings stadspark på sikt.

Förhoppningsvis kommer arbetet att kunna ligga till grund för den fortsatta utvecklingen av grönstrukturen i Kungshagen i Nyköping. Jag tror på vikten av att ha stora sammanhängande grönområden som kopplar till vattnet i en stad som Nyköping där vattnet är en betydande del av stadens identitet. Jag hoppas också att detta arbete kan inspirera till liknande projekt med vatten- och industrinära parker.

REFERENSER

Allas Sea Pool (u.å.). Tillgänglig: <https://oma.enkora.fi/helsinkiallas/reservations2/index> [2020-02-24]

Arena Berlin (u.å.). *Badeschiff*. Tillgänglig: <https://www.arena.berlin/veranstaltungsart/badeschiff/> [2020-02-24]

Carmona, Matthew. (2010). *Public places, urban spaces the dimensions of urban design*. 2nd ed. Amsterdam: Elsevier/Architectural Press.

Eriksson, Magnus (2018). *Medborgarenkäten – viktig input till Översiktsplan Nyköping 2040*. Nyköping kommun, samhällsbyggnad, strategienheten. Tillgänglig: https://nykoping.se/contentassets/29e86be875a04cf09d-3cb13e478c21ca/medborgarenkaten_dialog_oversiktsplan_nykopings_kommun_2018.pdf

Gehl, Jan (2010). *Cities for people*. Washington, DC: Island Press.

Göteborgs stad (u.å.). *Jubileumssatsning - Jubileumsparken i Frihamnen*. Tillgänglig: <http://www.goteborg2021.com/jubileumsprojekt/jubileumsparken/> [2020-06-30]

Historiska bilder, Nyköpings kommuns bildarkiv. Sökord: Kungshagen. [2020-02-20] Tillgänglig: https://bildarkiv.nykoping.se/search?query=kungshagen&submit_search=S%C3%B6k&query_type=exact_match&record_types%5B%5D=Item&record_types%5B%5D=Collection

Inre hamnen Norrköping (u.å.). *Bad, bryggor och kanaler - här kan alla hitta sin plats vid vattnet*. Norrköpings kommun. Tillgänglig: <https://inrehamnen.norrkoping.se/om-inre-hamnen/portratt-norrkopings-kommun> [2020-02-24]

Jansson, Märit., Vicenzotti, Vera., Diedrich, Lisa. (2019). *Landscape design based on research - A methodological guide to design-oriented projects for students and teachers in landscape architecture*. Report 2019:10 ISBN 978-91-576-8969-6. Swedish University of Agricultural Sciences. Alnarp 2019.

Köpenhamns kommun (u.å.). *Havnebade*. Tillgänglig: <https://svoembkh.kk.dk/havnebade> [2020-02-24]

Lantmäteriet (u.å.). *Historiska kartor*. Tillgänglig: <https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor> Sökord: Brandholmen, Nyköping, Kungshagen i Nyköping, Södermanlands län. [2019-10-08]

Lantmäteriverket (1958). *Ekonomisk karta över Sverige*. [Kartografiskt material]. Branthäll J133-9H2e60. Tillgänglig: https://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/show.html?showmap=true&archive=RAK&archive=RAK&sd_base=rak2&sd_ktun=52414b-5f4a3133332d394832653630 [2020-02-24]

Lantmäteriverket (1897-1901). *Häradsekonomiska kartan*. [Kartografiskt material]. Nyköping J112-56-5. Tillgänglig: https://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/show.html?showmap=true&archive=RAK&archive=RAK&sd_base=rak2&sd_ktun=52414b-5f4a3131322d35362d35 [2020-02-24]

Lynch, Kevin (1960). *The image of the city*. Cambridge Mass: M.I.T. Press & Harvard Univ. Press.

Lövrie, Karl (2003). *Det gröna som identitetsskapande stadsbyggnadselement : objekt, koncept och struktur*. Dept. of Landscape Planning Alnarp, Swedish Univ. of Agricultural Sciences. <https://pub.epsilon.slu.se/380/1/Avhandling.pdf>

Nilsson, L. (2019). Nytändning i frågan om kallbadhus. *Södermanlands nyheter*, 21 september.

Nyköpings kanotklubb (u.å.) *Nyköpings kanotklubb*. Tillgänglig: <https://idrottonline.se/NykopingsKK-Kanot> [2019-11-15]

Nyköpings kommun (2013a). *Fördjupad översiktsplan för Nyköpings tätort och Skavsta*. Tillgänglig: <https://nykoping.se/globalassets/nykoping.se/dokument/styrdokument/fordjupad-oversiktsplan-for-nykopings-ta-tort-och-skavsta-2013-.pdf>

Nyköpings kommun (2013b). *Översiktsplan för Nyköpings kommun*. Tillgänglig: <https://nykoping.se/globalassets/nykoping.se/dokument/styrdokument/oversiktsplan-for-nykopings-kommun-2013.pdf>

Nyköpings kommun (2019a). *Nyköping i siffror*. Tillgänglig: <https://nykoping.se/kommun--politik/kommun-fakta/nykoping-i-siffror>

Nyköpings kommuns bildarkiv (u.å.). *NKBFA DS1196 - Hamnbron, Svängbron*. Tillgänglig: <https://bildarkiv.nykoping.se/items/show/36265> [2020-06-30]

Nyköpings kommun (2019b). *Utveckling Stadsfjärden*. Tillgänglig: <https://nykoping.se/bo-bygga--miljo/byggprojekt/utveckling-stadsfjarden>

Nyköpings kommun (2020). *Interaktiv karta*. Tillgänglig: <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?>. [Kartografiskt material]. Nyköping. [2020-02-21]

Passalen (u.å.). *Jubileumsparken*. Tillgänglig: <https://passalen.se/aktiviteter/goteborg/jubileumsparken/> [2020-06-30]

Uppsala Kommun (u.å.). *Uppsalas parker - riktlinjer*. Kontoret för samhällsutveckling. Tillgänglig: <https://www.uppsala.se/contentassets/9da79d457d9d4914bf4fe-6a4760c7302/uppsalas-parker-riktlinjer.pdf>

Älvstaden (2020a). *Jubileumsparken*. Göteborgs stad. Tillgänglig: <https://stadsutveckling.goteborg.se/projekt/jubileumsparken/> [2020-02-24]

Älvstaden (2020b). *Föreläsning: Jubileumsparken – en allmötesplats i vattnet*. Göteborgs stad. Tillgänglig: <https://stadsutveckling.goteborg.se/projekt/jubileumsparken/nyheter/forelasning-jubileumsparken--en-all-motesplats-i-vattnet/> [2020-02-25]

Figurkällor

Fig. 1+5: Nyköpings kommun (2020). *Kartor - Nyköpings kommun*. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?> [2020-02-21]

Fig. 4+22: Foto från bildgruppens samlingar, u.å. Nyköpings hembygdsförening.

Fig. 13. Nyköpings kommun (2019). *Kartor - Nyköpings kommun*. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?> [2019-09-10]

Fig. 14. Gunta Podina (u.å) Nyköpings kommun. [fotografi]

Fig. 20. Nyköpings kommun (2020). *Kartor - Nyköpings kommun*. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?> [2020-02-18]

Fig. 21. Nyköpings kommun (2019). *Kartor - Nyköpings kommun*. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?> [2019-09-10]

Fig. 23: "NKBFA VYGE18 - Vykort Park," *Nyköpings kommuns Bildarkiv*, hämtad 23 februari 2020, <https://bildarkiv.nykoping.se/items/show/37346>

Fig. 24: "NKBFA VYGE15 - Båt," *Nyköpings kommuns Bildarkiv*, hämtad 23 februari 2020, <https://bildarkiv.nykoping.se/items/show/37343>

Fig. 25: "NKBFA DS1617 - Bandy, Lergropen," *Nyköpings kommuns Bildarkiv*, hämtad 23 februari 2020, <https://bildarkiv.nykoping.se/items/show/36621>

Fig. 26: "NKBFA VYGE19 - Vykort Båt," *Nyköpings kommuns Bildarkiv*, hämtad 23 februari 2020, <https://bildarkiv.nykoping.se/items/show/37347>

Fig. 27: Historiska kartor © Lantmäteriet. Nyköping J112-56-5, Häradsekonomiska kartan, Lantmäteriverket 1897-1901. <https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor/search.html>, sökväg: Södermanlands län, Nyköpings kommun, Nyköping, inzoomning på området Kungshagen [2020-06-29]

Fig. 28: Historiska kartor © Lantmäteriet. Branthäll J133-9H2e60, Ekonomiska kartan, <https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor/search.html>, sökväg: Södermanlands län, Nyköpings kommun, Nyköping, inzoomning på området Kungshagen [2020-06-29]

Fig. 30. Nyköpings kommun (2019). *Kartor - Nyköpings kommun*. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?> [2019-11-21]

Fig. 51. Nyköpings kommun (2020). *Kartor - Nyköpings kommun*. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?> [2020-04-03]

Bilaga 1 - Inventering av parken, med foton

En intitial inventering gjordes som kompletteras med foton från Parken. Dessa visas på nästkommande två sidor. Numreringar samt i föreliggande fall fotivinklar ses i planen nedan.

Bild 1. Öppet torg/entréområde till parken. Plats för tillfälliga konserter och veteranbilsträffar. 2019-09-06.

Bild 4. Minigolfbana som utökar området inför säsongen 2020. 2019-09-06.

Bild 7. Vattensportens hus med verksamheter och företag. Karakteristisk för området, syns på långt håll. Foto taget från piren riktning norr. 2019-09-11.

Bild 2. Mindre "finpark" med perennplanteringar närmast. Återvinning i ena änden. I bortenrändan syns Vattensportens hus. 2019-09-06.

Bild 5. Nyanlagd lekplats. Markmaterial strid sand. 2019-09-11.

Bild 8. Småbåtshamn. Grinden läses på natten. 2019-09-11.

Bild 3. Täckad udde. Pir/udde med promenadstråk, träd och ett lusthus. 2019-09-06.

Bild 6. Skatepark med en del platsbygda element. 2019-09-06.

Bild 9. Cirka 1,3 km lång pir. Farled till höger och kanotbanor till vänster i bilden. 2019-09-11.

Bild 10. Central entré till parken. Bilväg som ansluter. 2019-09-06.

Bild 13. Inhägnad hundpark med agilitybana. 2019-09-11.

Bild 16. Promenadväg längs småbåtskanal. 2019-09-11.

Bild 11. Hästsformade grupper av träd och buskar. Bänkar på insidan. Skyddat och mindre blåsigt. 2019-09-11.

Bild 14. Stora öppna gräsytor, klippt närmast gångvägen. 2019-09-11.

Bild 17. Bro som ansluter till bostdsområde utanför parken. Flitigt använd av cyklister. 2019-09-11.

Bild 12. Nyanlagda sittplatser. Bakom vass finns vatten. 2019-09-11.

Bild 15. Krokodilkärret, större våtmarksområde med stigar runt. 2019-09-11.

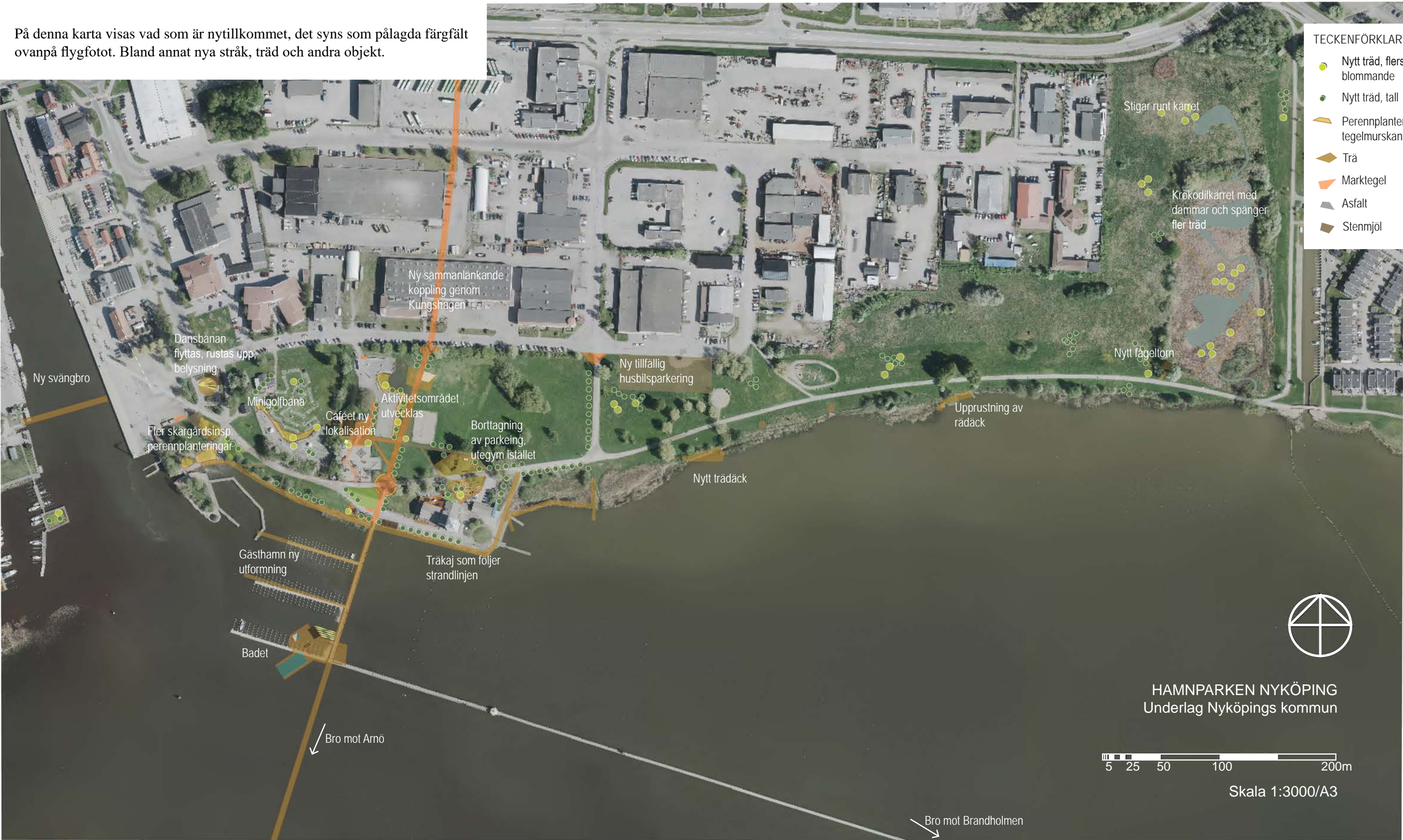

Bild 18. Utegym. 2019-10-16.

Bilaga 2 - Hamnparken nya delar

På denna karta visas vad som är nytillkommet, det syns som pålagda färgfält ovanpå flygfotot. Bland annat nya stråk, träd och andra objekt.

Nyttillkomna element i Parken (kartunderlag Nyköpings kommun (2019). Kartor - Nyköpings kommun. <https://kartor.nykoping.se/spatialmap?>).

